

**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG
KORMÁNYA**

J/7.

Átiktatva: J/65.

Jelentés

a társulási megállapodás végrehajtásának előrehaladásáról és a további végrehajtásra szolgáló kormányzati intézkedési terv megvalósulásáról, valamint Magyarországnak az Európai Unióba történő integrációja helyzetéről

Előadó: Martonyi János
külügyminiszter

Budapest, 2002. március

Tartalomjegyzék

Bevezetés

I. Az Európai Megállapodás

1. Politikai párbeszéd
2. A gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi együttműködés jogi keretei
 2. 1. Áruk szabad áramlása
 2. 2. Munkaerőmozgás
 2. 3. Szolgáltatások szabad áramlása
 2. 4. Tőke szabad áramlása
 2. 5. Gazdasági együttműködés
 2. 6. Pénzügyi együttműködés: előcsatlakozási alapok
 2. 6.1. Phare
 2. 6.2. ISPA
 2. 6.3. SAPARD
3. Az intézményi integráció új elemei
 3. 1. Részvétel a közösségi programokban
 3. 2. Szakbizottságok, ügynökségek

II. Belső felkészülés a tagságra

1. A Jogharmonizációs Program
2. A Közösségi Vívmányok Átvétele Nemzeti Programja
3. A Nemzeti Fejlesztési Terv
4. Integrációs képzés
5. Politikai és szakmai-érdekképviselői párbeszéd és együttműködés
6. A közvélemény tájékoztatása és felkészítése

III. A csatlakozási folyamat

1. A csatlakozási folyamat és a tárgyalások helyzete és kilátásai
2. Bekapcsolódásunk az EU fő fejlődési irányait jelző együttműködésekbe
 2. 1. Közös Kül- és Biztonságpolitika, Európai Biztonság- és Védelempolitika
 2. 2. Terrorizmus elleni cselekvési terv
 2. 3. Fenntartható gazdasági fejlődés, lisszaboni folyamat
 2. 4. Az Unió jövőjéről folyó vita, a kormányközi konferencia előkészítése
3. Magyarország EU-csatlakozását elősegítő külső kommunikációs tevékenység
4. Regionális szerepvállalásunk jelentősége az integrációs felkészülésben
5. Kapcsolataink a bővítési folyamatban részes országokkal

Bevezetés

A 10/1993. (III. 5.) OGY számú határozat előírta, hogy a Kormány minden évben írásban tájékoztassa az Országgyűlést a társulási megállapodás végrehajtásának előrehaladásáról és a további végrehajtásra szolgáló kormányzati intézkedési terv megvalósulásáról, valamint Magyarországnak az Európai Unióba történő integrációjának helyzetéről.

A Kormány a legutóbbi, 2000. évi, ezen országgyűlési határozat alapján készített beszámolójának benyújtása óta is különös gondot fordított a képviselők tájékoztatására. A 2001. november 29-i integrációs vitanapon a képviselők írásos tájékoztató csomagot kaptak. A csatlakozási tárgyalások állásáról a Kormány rendszeresen beszámolt az Országgyűlés Európai Integrációs Ügyek Bizottságában, annak kibővített ülésein, valamint a hatpárti találkozókra is.

A mostani Jelentés összefoglalja a 2001. év eseményeit, tükrözi az előző beszámoló óta bekövetkezett fejlődést és kitekintést nyújt a csatlakozási folyamat további menetére, kilátásaira.

A Jelentés első részében foglalkozik az Európai Megállapodás teljesítésével, a megállapodás keretében az Európai Unióval és tagállamaival folytatott együttműködéssel. Bevezetőjében ismerteti a társulási intézmények működését, majd a megállapodás szerkezetének megfelelően beszámol a politikai párbeszédéről, a gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi együttműködés jogi kereteiről és gazdasági-pénzügyi kapcsolataink alakulásáról (árak, munkavállalók, szolgáltatások és tőke mozgása, gazdasági együttműködés, előcsatlakozási alapok) valamint az intézményi integráció új elemeiről, így a közösségi programokban és a szakbizottságokban, ügynökségekben történő magyar részvételtől.

A második rész foglalkozik a magyar uniós tagságra történő belső felkészüléssel, így a Jogharmozációs Programmal, a Közösségi Vívmányok Átvételének Nemzeti Programjával és a Nemzeti Fejlesztési Tervvel. Ismerteti a köztisztviselők integrációs képzésének helyzetét, a politikai és a szakmai-érdekképviseleti párbeszéd és együttműködés kialakult rendszerét és működését, valamint a közvélemény tájékoztatását és felkészítését szolgáló kommunikációs program végrehajtását.

A Jelentés harmadik része ismerteti a csatlakozási tárgyalások elmúlt évi eseményeit és bemutatja a csatlakozási folyamat és a tárgyalások helyzetét és kilátásait 2002 elején. Beszámol az Unió fő fejlődési irányait jelző együttműködésekről és az azokba való magyar bekapcsolódásról (kül-, biztonság- és védelempolitika, terrorizmus elleni harc, fenntartható gazdasági fejlődés, információs társadalom, az Unió jövőjéről folytatott vita és a 2004-es kormányközi konferenciára történő felkészülés, a Konvent munkájának megkezdődése), valamint kitér a csatlakozásunkat elősegítő magyar külső kommunikációs programra, az integráció regionális összefüggéseire és a bővítési folyamatban részes országokkal tartott konzultációs kapcsolatainkra.

A Jelentés melléklete táblázatos formában nyújt információt a társulási szervek működésének, a politikai párbeszédnek és a biztonságpolitikai együttműködésnek az elmúlt évi eseményeiről, összefoglalja a pénzügyi együttműködés és a közösségi programokban való részvételünk projektjeit, számszerűen bemutatja a magyar-EU kereskedelem elmúlt évi

alakulását, közli a politikai és szakmai-érdekképviselői párbeszéd és együttműködés eseménynaptárát, táblázatokban mutatja be a csatlakozási tárgyalások elmúlt évi eseményeit, az egyes fejezetek tárgyalásának jelenlegi állását és a csatlakozási tárgyalások további tervezett ütemezését, valamint összefoglalja a terrorizmus elleni cselekvési tervet.

I. Az Európai Megállapodás

Magyarország és az Európai Unió közötti kapcsolatok jogi alapját továbbra is az Európai Megállapodás jelenti.

Az Európai Bizottság legutolsó, 2001. november 13-án nyilvánosságra hozott éves jelentésének megállapításai szerint Magyarország pontosan végrehajtja az Európai Megállapodás rendelkezéseit és elősegíti a közös intézmények zökkenőmentes működését. A jelentés méltatta a kereskedelmi kapcsolatok további pozitív és intenzív fejlődését és az Európai Megállapodás fokozatos továbbfejlesztését.

A Társulási Tanács 2001. július 7-én tartotta 8. ülését Brüsszelben. A Társulási Bizottság ülésére 2001. május 15-én került sor. Az albizottságok rendszere továbbra is a technikai egyeztetések fórumaként működött. A Közös Parlamenti Bizottság, mely a magyar és az Európai Parlament képviselőiből áll, 2001-ben február 26-27-én Budapesten, október 8-9-én Brüsszelben ülésezett. (A társulási szervek működéséről készített összefoglaló táblázat az 1. sz. mellékletben található.)

I. 1. Politikai párbeszéd

A felek közötti rendszeres politikai dialógus szerződéses kereteit az 1991. december 16-án aláírt magyar-EK Európai Megállapodás teremtette meg. A megállapodás kimondja, hogy a politikai párbeszéd a nemzetközi kérdésekben elfoglalt álláspontok harmonizálását szolgálja. A folyamat során a felek figyelembe veszik egymás álláspontját és érdekeit, s ez erősíteni hivatott a biztonságot és a stabilitást Európában. A gazdasági közeledés mellett a politikai harmonizáció jelentette a társulás egymást kölcsönösen kiegészítő két meghatározó elemét.

Az integrációs folyamat előrehaladtával a politikai dialógus fenti kereteiben módosulások következtek be. Az Európai Tanács 1993. júniusi koppenhágai értekezlete a társult országok számára az Európai Megállapodások adta bilaterális keret mellett multilaterális és strukturált párbeszédet, illetve konzultációs rendszert ajánlott fel mindhárom pillért illetően.

1994-től megindult a társultak szélesebb körű, fokozatos bekapcsolódása a második és harmadik pilléres együttműködés folyamatába: legmagasabb szintű találkozók évenkénti rendszeresítése, az Európai Tanácsot követő tájékoztatók a társultak számára, külügyminiszteri, politikai igazgatói és európai levelezői találkozók nemcsak a trojka, hanem valamennyi EU-tagállam illetékes képviselői részvételével, a közös kül- és biztonságpolitikai (KKBP) munkacsoport-tevékenység kiterjesztése, KKBP-összekötő megbízása a társult országok brüsszeli EU-képviselőin és társult európai levelezők kijelölése a fővárosokban. A politikai igazgatói, valamint európai levelezői találkozókat elnökségi időszakonként egy alkalommal informális keretekben a tagjelölt országokban rendezik meg, így legutóbb 2001. októberében Szlovénia volt a házigazda. 2002. március 1-én Magyarországon került sor a találkozóra.

A bővítési folyamat 1998. márciusi beindítása a politikai párbeszéd tekintetében érdemi változást hozott: az állam- és kormányfői szintű eszmecseréhez az 1997. decemberi luxembourgi csúcs döntése nyomán az ún. Európai Konferencia is szervezeti keretet biztosít.

Ebben a keretben először az állam- és kormányfők az 1998. márciusi londoni nyitókonferencia alkalmából találkoztak. Az Európai Konferencia 2000. második felében két alkalommal ült össze: külügyminiszteri szinten, novemberben Sochoux-ban, állam- és kormányfői szinten decemberben, Nizzában. Az Unió svéd elnöksége során, majd a soros belga elnökség alatt 2001. októberében, Brüsszelben ült össze az Európai Konferencia, ahol a külügyminiszterek fő napirendi pontként a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos kérdéseket tekintették át. A belga elnökség "kibővített" Európai Konferencia összehívása mellett döntött, amelyen a társult országok mellett részt vettek az EFTA-tagállamok, Oroszország, Ukrajna, Moldova, valamint a társulási és stabilizációs folyamatba bevont országok képviselői is.

A csatlakozási tárgyalások időszakában a közös kül- és biztonságpolitikai együttműködésben való részvételünk is értelemszerűen fokozott jelentőségre tesz szert. E párbeszéd keretében rendszeres külügyminiszteri, külügyi politikai igazgatói és szakértői találkozókra és konzultációkra kerül sor, s az EU csatlakozásra ajánlja fel a KKBP keretében elfogadott közös uniós nyilatkozatok, állásfoglalások és akciók túlnyomó többségét. A kül- és biztonságpolitikai együttműködést nagymértékben elősegíti az EU Tanács brüsszeli Főtitkárságát és a társult országok külügyminisztériumait közvetlenül összekötő KKBP kommunikációs rendszer (ACN – Associates Communication Network).

2001-ben a KKBP/EBVP (Európai Biztonság és Védelempolitika) új intézményei konszolidálódásának köszönhetően - Politikai és Biztonsági Bizottság, Katonai Bizottság, Katonai Törzs - bővültek a multilaterális párbeszéd keretei, illetve tartalma. Magyarország valamennyi testülethez összekötő személyt jelölt ki, ami lehetővé teszi bekapcsolódásukat az e fórumokon zajló párbeszédbe.

A KKBP vonatkozásában az EU-val folytatott együttműködésünk általános jellemzője, hogy az alapvetően az uniós szinten már elfogadott politikákhoz, döntésekhez történő igazodásra ad lehetőséget, a politikaformáló szakaszra csak ritkán terjed ki. E téren lényegi változásra várhatóan a csatlakozási szerződés aláírását követő időszakban számíthatunk. Ennek ellenére az együttműködés már ma is fontos eleme EU-integrációs kapcsolatainknak, mivel fórumot biztosít a rendszeres politikai dialógus számára, s ezzel erősíti a bővítési folyamat átfogó jellegét.

A politikai párbeszéd és a kül- és biztonságpolitikai együttműködés eseménynaptára a 2. sz. mellékletben található.

I. 2. A gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi együttműködés jogi keretei

Az Európai Megállapodás alapvető evolutív, rugalmas jellegével összhangban újabb kiegészítő megállapodások születtek és/vagy léptek hatályba. Ezek továbbfejlesztik az integrációt, javítják a magyar gazdálkodók piacra jutási lehetőségeit, elősegítik a csatlakozási tárgyalások lezárását. Az áruforgalom területén a megfelelésértékeléséről és az ipari termékek elfogadásáról szóló Jegyzőkönyv (PECA) 2001. július 1-jei hatályosulása több tíz milliárd forint megtakarítást biztosít a vállalkozóknak.

A szolgáltatás kereskedelem terén a közlekedési megállapodások hoztak előrelépést. 2000 július 12-én a tárgyaló küldöttségek aláírták az Európai Közösség és Magyarország közötti Megállapodást a közúti árufuvarozás meghatározott feltételeinek kialakításáról és a kombinált

fuvarozás elősegítéséről. Az egyezmény többek között további tranzit engedélyeket biztosít a Közösség tagállamai (12500 eng.) és Magyarország (6000 eng.) számára. Az Országgyűlés 19/2001. (III.30.) OGY határozatában megerősítette és a 2001. évi LXI. törvénnyel hirdette ki a Megállapodást, ami tavaly július 5-én hatályba is lépett, a törvénnyel kihirdetett Megállapodás rendelkezéseit 2001. június 1. napjától kell alkalmazni.

A szakértői tárgyalások lezárását követően a Kormány képviselője, 2001. június 27-én aláírta a nemzetközi különjáratú autóbusz közlekedést szabályozó többoldalú megállapodást, közkeletű nevén az INTERBUS Megállapodást. A megállapodás hatályba lépéséhez az Európai Közösség és további három részes állam megerősítése szükséges. Az előzetes várakozások szerint ez idén tavasszal teljesül. A megerősítés Magyarország részéről 2002 januárjában megtörtént.

Magyarország az 1999. október 22-i aláírást követően 2000. április 19-én csatlakozott a "nemzetközi közúti fuvarozást végző járművek személyzetének munkájáról szóló Európai Megállapodáshoz (AETR)", melyet az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága keretében hoztak létre. A nemzetközi egyezmény, amelyet a 2001. május 1-jén hatályba lépett 2001 évi IX. törvény hirdetett ki, szabályozza a nemzetközi fuvarozást végző járművezetők vezetési és pihenőidejét. Rendelkezéseit azonban 2000. április 19-től kell alkalmazni.

Az Európai Megállapodás továbbfejlesztése és céljainak elérése érdekében a Társulási Tanács határozatokat hoz. A határozatok a felekre kötelezőek és végrehajtásukra a felek meghozzák a szükséges intézkedéseket. A jelentés által felölelt időszakban a Társulási Tanács az alábbi határozatokat fogadta el:

- a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és annak tagállamai közötti Társulási Tanács 1/2001. számú, a Magyar Köztársaságnak a környezetvédelem pénzügyi eszközei (LIFE) programban történő részvétele módozatainak és feltételeinek elfogadásáról szóló határozata (kihirdette a 10/2001. (I.30.) Korm. rendelet);
- a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti Társulási Tanács 2/2001. számú, a Magyarországnak a Socrates II. és az Ifjúság programokban történő részvételével kapcsolatos, a 2001-2006. évekre érvényes pénzügyi hozzájárulásáról szóló határozata (kihirdette a 80/2001. (V.11.) Korm. rendelet);
- a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti Társulási Tanács 3/2001. számú, a Magyar Köztársaságnak a "Kultúra 2000" programban történő részvétele módozatainak és feltételeinek elfogadásáról szóló határozata (kihirdette a 132/2001. (VII.18.) Korm. rendelet);
- a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti Társulási Tanács 4/2001. számú, a Magyar Köztársaságnak a közösségi programokban történő részvétele módozatainak és feltételeinek elfogadásáról szóló határozata (kihirdette 307/2001. (XII.27.) Korm. rendelet);
- a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti Társulási Tanács 1/2002. számú, az Európai Megállapodás 62. cikke (1) bekezdésének i. pontja, (1) bekezdésének ii. pontja és (2) bekezdése végrehajtási szabályainak elfogadásáról szóló, valamint az ezen Európai Megállapodáshoz csatolt, az ESZAK-termékekről szóló 2. számú jegyzőkönyv 8. cikke (1) bekezdésének i. pontja, (1) bekezdésének ii. pontja, és (2) bekezdése végrehajtására vonatkozó szabályokról szóló, 1996. november 6-i 2/96. számú határozatának hatályon kívül helyezéséről és felváltásáról szóló határozata (a határozat kihirdetéséről szóló törvényt az Országgyűlés 2002. február 26-án elfogadta - 2002. évi X. törvény).

I. 2. 1. Áruk szabad áramlása

Az Európai Közösség Magyarország legnagyobb kereskedelmi partnere, a magyar külkereskedelmi forgalom alapján összeállított ország-rangsor első 10 helyén az Európai Unió 7 tagországa található. Az árukereskedelem fejlődésének dinamikáját jól szemlélteti, hogy a Társulási Megállapodás életbe lépése óta eltelt 10 év során a kétoldalú forgalom több mint négyszeresére bővült.

Magyarország külkereskedelmi teljesítményét tükrözi, hogy az Unió statisztikái szerint a tagállamok egymás közti forgalma nélkül számított ország-rangsorban hazánk az Unió 10 legjelentősebb külkereskedelmi partnere között található. Az EU tagállamaival lebonyolított külkereskedelmünk koncentrációja meghaladja a korábban csatlakozott országoknál regisztrált arányokat.

A 2001. év végi adatok alapján az EU-val lebonyolított forgalmunk továbbra is kedvezően alakult. Kivitelünk 10,0 %-kal bővülve 25 225 M eurót, behozatalunk 6,6 %-kal emelkedve 21 691 M eurót tett ki. Ennek megfelelően az Unió részesedése a magyar exportból 74,3 %-ot, az importból 57,8 %-ot ért el. A forgalom egyenlege az egy évvel korábbi 2 581 M eurós többletkezepesten 2001 decemberének végén 3 534 M eurós aktívumot mutatott.

Az EU tagállamaiba irányuló kivitelünkben meghatározó, 65 %-os részesedése van a gépek és berendezések cikkcsoportnak, míg a feldolgozott termékek 26,8 %-os, a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek 4,7 %-os, a nyersanyagok 1,9 %-os, az energiahordozók 1,6 %-os súlyt képviselnek. Külön ki kell emelni a mezőgazdaság exportjának 2001. évi teljesítményét, mivel a múlt évi közel 20 %-os bővülés a forgalom 1998 óta regisztrált csökkenését törte meg.

Behozatalunkat tekintve szintén a gépek és berendezések termékkör adja a forgalom több mint felét, ezen termékek importunk 53,6 %-át jelentették. A rangsorban ezeket a feldolgozott termékek 41 %-os, a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek 2,3 %-os, az energiahordozók 1,7 %-os, és a nyersanyagok 1,4 %-os részesedéssel követik.

A legjelentősebb kereskedelmi partnerünk továbbra is Németország, ahová kivitelünk 35,6 %-a irányult és ahonnan behozatalunk 24,9 %-a származott. A legalább 1 %-os forgalmi részesedéssel bíró relációk közül az átlagnál gyorsabban bővült exportunk Írországba (35 %), Franciaországba (27 %), Spanyolországba (23 %), Olaszországba (18 %), Nagy Britanniába (17 %) és Belgiumba (16 %).

A külkereskedelmi forgalom részletes adatait az 5. sz. melléklet tartalmazza.

I. 2. 2. Munkaerőmozgás

Az Európai Megállapodásnak a munkaerő mozgásáról szóló fejezete tárgykörében Németországgal és Ausztriával van érvényben munkavállalást biztosító kétoldalú egyezmény.

A Németországgal kötött, vállalkozói szerződés keretében munkavállalási lehetőséget biztosító kétoldalú egyezmény kvótája (7060 fő/hó) teljes mértékben kihasználásra került.

2001-ben. A vendég munkavállalói szerződésben biztosított kontingens (2000 fő/év) ugyanakkor csak részben volt kihasználva.

Ausztriával 1998-ban lépett hatályba a határ menti ingázókra vonatkozó kétoldalú egyezmény, amelynek 2001. évi kerete 1200 fő volt (a határ menti érintett megyék magyar oldalon Zala, Győr-Moson-Sopron és Vas megye, osztrák oldalon Burgenland tartomány); a gyakornokok cseréjére vonatkozó kontingens pedig 600 fő. A kvóták kihasználása mellett azok további emelését kezdeményezte a magyar fél 2002 vonatkozásában. 2001. őszén tárgyalások indultak Ausztriával abból a célból, hogy szélesebb kereteket biztosító egyezmény kerüljön kidolgozásra, magában foglalva lehetőség szerint vállalkozói szerződéses, ill. egyéni munkavállalás biztosítását is.

A fenti kétoldalú megállapodásokhoz kapcsolódóan a szociális biztonsági koordináció elősegítésére Magyarország mind Németországgal, mind Ausztriával kétoldalú egyezményt kötött, az előbbi 2000. május 1-jétől, az utóbbi 2001. január 1-jétől kell alkalmazni.

I. 2. 3. A szolgáltatások szabad áramlása

Az MNB fizetési mérleg statisztikáján alapuló adatok szerint 2001-ben a szolgáltatások exportja (idegenforgalommal együtt) 8 622 M eurót, importja 6 197 M eurót tett ki. A kivitel az egy évvel korábbi szinthez képest 26,5%-kal nőtt, míg a behozatali oldalon 27,1%-os volt a bővülés. 2001-ben a szolgáltatások külkereskedelmében 2 425 M euró aktívum képződött.

A szolgáltatáskereskedelem tekintetében az Európai Unió tagállamainak részesedése előzetes adatok szerint a kivitelből 62,6% volt, míg a behozatalon belül az EU országai 50,67%-os részarányt képviseltek (2001. január-novemberi időszakra).

A volumenhordozó kategóriák – az igen jelentős idegenforgalmon túl – kivitelünkben a különféle üzleti, professzionális és technikai szolgáltatások és a nemzetközi szállítási tevékenység, valamint az építőipari, építési-szerelési szolgáltatások voltak. Behozatalunkban az üzleti, professzionális és technikai szolgáltatásokat a szabadalmi és licenccégekkel, valamint a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kifizetések követték a forgalom alapján összeállított statisztikákban.

I. 2. 4. Tőke szabad áramlása

A Magyarországra beáramló közvetlen külföldi tőkebefektetések nagysága 2001-ben 2 715 millió eurót tett ki, amelyből a részvény és egyéb tulajdonosi részesedés 1 083 millió euró, a tulajdonosi hitelek nagysága pedig 1 633 millió euró volt. Ez 2000-hez viszonyítva 52,3 százalékos, 1999-hez képest pedig 46,8 %-os növekedést jelent. A nem adóssággeneráló finanszírozás egyenlege 2001-ben 813 millió eurót tett ki, ami 279,9 százalékos javulást jelent 2000-hez képest.

A közvetlen tőkebefektetések állománya Magyarországon 2001. december 31-én 25898 millió euró volt. Ezt összevetve az előző év végén mért 21 283 millió euró kitevő értékkel, a növekedés 21,7 százalék. Ebből a részvény és egyéb tulajdonosi részesedés állománya 15,2, a tulajdonosi hitelek állománya pedig 56,7 százalékkal emelkedett.

Magyarországon a legjelentősebb befektető országoknak az elmúlt tíz évben az USA, Németország, Hollandia, Franciaország, Nagy-Britannia, Kanada, Belgium, Ausztria, Svédország, Svájc, Japán, Luxemburg és Olaszország számítottak. 2001-ben a külföldi befektetők rangsorát Magyarországon Németország vezette 633,3 millió eurónyi befektetéssel. Második helyen Japán állt (291,7 millió euróval, majd pedig Ausztria (219,7 millió euró), az USA (134,6 millió euró) és Luxemburg (61 millió euró) következett a rangsorban.

A forint árfolyamsávjának kiszélesítése meggyorsította a tőke mozgások liberalizációjának folyamatát oly módon, hogy feloldották a devizabelföldiek és devizakülföldiek közötti rövidlejáratú tőke mozgásokra és derivatív ügyletekre vonatkozó korlátozásokat. E változások eredményeként a forint teljesen konvertibilissé vált.

I. 2. 5. Gazdasági együttműködés

Az Unióhoz történő csatlakozásra való jogharmonizációs felkészülés, gazdasági alkalmazkodás és felzárkózás a koppenhágai kritériumokat szem előtt tartva, a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) célkitűzéseit követve valósulhat csak meg. A magyar Kormány alapvető gazdasági célkitűzése – egyensúly mellett fenntartható dinamikus növekedés – a tárgyidőszakban megvalósult. Gazdaságpolitikánk kialakításában és végrehajtásában jelentős szerepe van a Kormány és az Európai Bizottság együttműködésének. Ennek eszköze korábban az ún. Közös Értékelés (Joint Assessment) volt, amely hazánk középtávú makrogazdasági programját vizsgálta fel 2004-ig, és amely a tagság után kötelezően megalkotandó konvergencia program előfutárának volt tekinthető. A Joint Assessment legutolsó változata 2000 áprilisában készült el.

2001-ben Magyarország - a GMU-ra való intézményes felkészülés újabb elemeként - elkészítette Előcsatlakozási Gazdasági Programját (Pre-accession Economic Programme), valamint az államháztartás helyzetét tükröző Notifikációs Jelentést. Reményeink szerint az Unió megerősített előcsatlakozási stratégiája továbbra is hathatós segítséget nyújt gazdaságpolitikai céljaink megvalósításában.

Az Európai Megállapodás által előírányzott gazdasági együttműködés ma jobbra már az előcsatlakozási programok keretei között valósul meg, ezekkel külön alpont foglalkozik.

2001. év folyamán az Európai Bizottság kezdeményezésére – a többi társult országgal egyidejűleg – bekapcsolódtunk a belső piaci szakértők együttműködési rendszerébe. Ebben a tagállamok szakértői mellett az Európai Gazdasági Térség országainak képviselői vesznek részt. Az ún. “kontakt pont” rendszer célja – mely több mint 50 államigazgatási tisztviselőt érint – az, hogy megkönnyítse az egységes belső piacon esetleg felmerülő tagállamok közötti problémák megoldását.

Az EU csatlakozás előtt az adminisztratív együttműködés lehetővé teszi a belső piaci acquis transzpozícióját biztosító nemzeti jogszabályokra vonatkozó információk cseréjét a tagállamokkal, a tagjelöltekkel és az Európai Bizottsággal. Természetesen a tagság előtt a rendszerben való részvétel nem lehet teljes, nem terjedhet ki a csatlakozási tárgyalások témáját képező problémák megvitatására.

I. 2. 6. Pénzügyi együttműködés, előcsatlakozási alapok

Az Európai Bizottság legutóbbi, 2001. november 13-án megjelent éves jelentése a PHARE program eredményeit jónak ítélte meg, az hatékony tudás-átadást, új eszközöket és finanszírozási forrásokat biztosított számos fontos területen. Az ISPA programmal kapcsolatban a jelentés hangsúlyozta, hogy a program működésének első évében a Magyarország rendelkezésére bocsátott eszközök száz százalékát sikerült lekötöni. A SAPARD program magyar intézményi rendszerének kialakításában késedelmet állapított meg. A késedelem mindazonáltal nem érinti hátrányosan a Magyarországnak e keretből jutó források felhasználhatóságát.

2001. január 1-vel hatályba lépett az európai uniós előcsatlakozási eszközök támogatásai felhasználásának pénzügyi tervezési, lebonyolítási és ellenőrzési rendjéről szóló 255/2000. (XII. 25.) Korm. rendelet, valamint 2001. évben ennek módosítása is, amely a szabálytalanul felhasznált összegek visszatérítéséről és a visszatérítés garanciáiról rendelkezik.

Az előcsatlakozási alapokból kapott támogatások felhasználásával megvalósuló programok megfigyelő és értékelő rendszerének kialakításáról a 166/2001. (IX. 14.) Korm. rendelet került kiadásra, amely jogszabályi szinten szabályozza a hazai monitoring rendszer eddig a kormányhatározatok alapján kialakított intézményrendszerét, megteremtve ennek jogszabályi alapját és egyben tartalmazva annak továbbfejlesztését is.

2001-ben befejeződött egy számítógépes információs rendszer felállítása, amely megteremtette a PHARE, ISPA és SAPARD előcsatlakozási alapok, valamint a jövőbeni strukturális alapok monitoring rendszerének informatikai hátterét is.

I. 2. 6. 1. Phare programok

A programok tartalma és teljesítési helyzete:

1998-tól kezdődően a tagjelölt országokban a Phare elsődleges célja a csatlakozási felkészülés támogatása. A programok tartalmát a Csatlakozási Partnerség prioritásai és a Közösségi Vívmányok Átvételének Nemzeti Programja határozzák meg. Az 1997-2001 időszak támogatási kereteinek prioritásai: intézményfejlesztés és kapcsolódó beruházások: 44 %, regionális fejlesztési "minta" programok: 14 %, határmenti együttműködési programok: 12 %, támogatás a közösségi programokban való részvételhez: 10 %.

Jelenleg az 1999-2001. évi támogatási keretek – nemzeti keret és határmenti együttműködési programok – projektjeinek, illetve a három alábbi, a korábbi országprogramok részét képező, határidő módosítást kapott projektnek a megvalósítása folyik.

Az 1997. évi Phare program egy projektje továbbra is folyamatban van. A HU9705 területfejlesztési projekt két célrégiójában – Észak-Magyarország, Dél-Dunántúl – megvalósítandó alprojektjeinek kifizetési határidejét az EU Delegáció 2002. december 31-re módosította. A 30,3 millió euró lekötött összegből 2001. december 31-ig 8,4 millió euró került kifizetésre.

2001 második félévében lezárult az 1998. évi projektek kifizetési időszaka. A kifizetések rendben megtörténtek, az időközben bekövetkezett árváltoztatásoknak betudhatóan, csupán minimális technikai veszteségek keletkeztek. Az 1998. évi 93 millió eurós allokáció leszerződésre került 95 %-ának 86%-a került kifizetésre 2001. december 31-ig.

A kifizetési határidő módosításával még megvalósítási szakaszban van két 1998. évi projekt. A HU9806-01 számú állategészségügyi projekt megvalósítása során a felmerült terület-kisajátítási problémák megoldása hosszú időt vett igénybe, ezért a kifizetési határidő e projekt esetében 2002. április 30-ra módosult.

A HU9808-01 Különleges felkészítő program a Strukturális Alapok fogadására projekt kifizetési határideje 2002. március 31-ig lett meghosszabbítva.

Ugyancsak 2001 második félévében zárult az 1999. évi projektek szerződéskötési időszaka egy projekt kivételével. Az 1999. évi 128,54 millió eurós keretnek 97 %-a került leszerződésre, s annak 51 %-a lett kifizetve 2001. december 31-ig. A kifizetések végső határideje 2002. második félévében jár le szeptember 30-ával, illetve december 31-ével (a HU9908-01 projekt, az Esztergom-Párkány híd esetében 2003. december 31-ével).

A HU9909-02 földnyilvántartó rendszer korszerűsítése projekt, amely a megyei földhivatalok számítógépesítését tűzte ki célul, szerződéskötési határidejét az EU 2002. június 30-ig meghosszabbította annak érdekében, hogy a fejlesztésre kerülő szoftverhez leginkább megfelelő számítógépek beszerzésére kerülhessen sor.

A javuló tendencia szemléltetésére kiemelendő, hogy amíg a szerződéskötési veszteség az 1995. évi keretből 22 %, az 1996. évinél 10 %, az 1997. évinél 9 %, az 1998. évinél 4,8 %, s az 1999. évi esetében már csak 2 % volt.

2000-től a Phare a korábbiaknál nagyobb súllyal támogatja a regionális fejlesztést a Strukturális Alapokra való felkészülés érdekében. A 2000. évi 119,69 millió eurós keret prioritásai a következők: az acquis átvételéhez szükséges intézményfejlesztés 44,47 millió euró, regionális fejlesztési programok 32 millió euró, határmenti együttműködési programok 19 millió euró, támogatás a közösségi programokban való részvételhez 24,22 millió euró.

2001. december 31-ig a 2000. évi 119,69 millió eurós keret 28 %-a került leszerződésre, s annak 74 %-a kifizetésre. A szerződéskötések határideje 2002. szeptember 30., illetve december 31., a kifizetéseké 2003. szeptember 30. és december 31.

A 2001. évre jóváhagyott 108,8 millió euró Phare támogatás prioritásai az előző évihez hasonló szerkezetet követnek, amely a következő: az acquis átvételéhez szükséges intézményfejlesztés 44 millió euró, regionális fejlesztési programok 29 millió euró, támogatás a közösségi programokban való részvételhez 16,8 millió euró, határmenti együttműködési programok 19 millió euró.

Itt még nem számolhatunk be szerződéskötési eredményekről. A 2001. évi projektekre aláírt Pénzügyi Memorandumokban rögzített szerződéskötési határidő 2003. június 30., illetve november 30., a kifizetési pedig 2004. június 30., illetve november 30.

A 2002. és a 2003. évi Nemzeti Programok előkészítése jól halad. Szándékunk szerint az éves nemzeti Phare programok prioritásairól és tartalmáról még a jelen kormányzati ciklus vége

előtt az EU-val részletesen megállapodunk. Konkrét programokkal le nem fedett további forrás csak a külön eljárásrend alapján készülő határmenti programokban (CBC) marad.

A hátralévő két országprogram fő prioritásai: a csatlakozáshoz szükséges utolsó intézményfejlesztési projektek finanszírozása, felkészítés a Strukturális Alapokra.

A 2002 évben – magyar javaslatra – olyan döntés született, hogy a 2002 évi intézményfejlesztési projekteket a lehető leggyorsabban elő kell készíteni, és a rájuk vonatkozó Pénzügyi Megállapodást lehetőleg még 2002 első felében alá kell írni. A Phare 2002 intézményfejlesztési programcsoportját ennek megfelelően már 2001 végén összeállítottuk, és a pénzügyi javaslatot az első lehetséges alkalommal – 2002 február 4-én – a tagállamokkal jóvá is hagyattuk.

A 2002-es első programcsomagot követően a korábbiakban megszokott nagy intézményfejlesztési projektekre – 3 eszközbeszerzést leszámítva – feltehetőleg már nem kerül sor. Az utolsó intézményfejlesztési támogatásokat a csatlakozási tárgyalások során felmerülő igényeknek megfelelően tervezzük felhasználni. A rugalmasság érdekében a csatlakozás előtti időszak végéig tervezzük fenntartani egy kisebb – néhány millió euró nagyságú – Nem-allokált Intézményfejlesztési Alapot, melyből a tárcák ad-hoc szakértői segítségnyújtási, oktatási igényei, esetleg kisebb eszközigényei is gyorsan kielégíthetőek lesznek.

A 2001-ben megvalósítás alatt álló Phare-projektek listáját a 3. sz. melléklet tartalmazza.

Twinning

Az intézményfejlesztés támogatásában az intézményközi együttműködés (twinning) meghatározó szerepet játszik. Ennek keretében az érintett tagállam hosszú távú szakértőket küld Magyarországra, akik az adott intézmény EU csatlakozásra történő felkészülésének segítésére legalább egy évig közreműködnek valamely jogi és intézményi harmonizációs projekt végrehajtásában.

1998-ban az alábbi fő területeken indultak twinning projektek: mezőgazdaság, környezetvédelem, pénzügyek, pénzügyi ellenőrzés és monitoring, bel- és igazságügyi együttműködés, vizsgáló és tanúsító intézetek és a piacfelügyelet fejlesztése, továbbá a strukturális alapokra való kormányzati felkészülés. 1999-ben a twinning kiegészült a foglalkoztatási és szociális ügyek területével is. 2000-ben új elemként jelent meg a kábítószer elleni küzdelem és a régiók felkészítése a strukturális alapokra. A 2001. évi program új lehetőségei a bírók és ügyészek képzése, felkészülés az energia piac liberalizációjára, a megújuló energiaforrások, a szociális párbeszéd fejlesztése, a közúti forgalom felügyelete. 2002-től lehetőség van az egyszerűsített twinningre is, amely kisebb projekt keretében legfeljebb fél évre ad lehetőséget szakértők foglalkoztatására. A 2002. évi keretből tervezett együttműködések a csatlakozásra történő felkészülés befejezését segítik elő.

Az 1998-ban elfogadott 16 projekt közül 15 már lezárult. Az 1999-es program 6 projektje közül 3 fejeződött be. A 2000-ben elfogadott 8 projekt megvalósítása folyamatban van. A 2001 évi program keretében 18 projekt indul, ezek még az előkészítési szakaszban vannak, a szerződések megkötésére várhatóan 2002. első negyedévben kerül sor. A 2002. évi program keretében 11 projekt kidolgozása kezdődött meg.

I. 2. 6. 2. ISPA

Az ISPA a 2000. évtől a közlekedés és a környezetvédelem területén, e szektorok középtávú stratégiáiba illeszkedő, nagy volumenű fejlesztési projektekhez nyújt támogatást.

A környezetvédelem vonatkozásában az ISPA deklarált célja, hogy a tagjelölt országok környezetvédelmi színvonalát az EU átlagához közelítse. A segítségnyújtás a Közösségi Vívmányok beruházás-igényes irányelveire összpontosít, azokra, amelyek nagy költségigényűek és a legjelentősebb környezeti problémákat érintik, úgymint a szilárd hulladék feldolgozása, szennyvízkezelés, levegőszennyezés, ivóvízellátás.

A közlekedés területén a közlekedési infrastruktúra minőségének javítása és bővítése, továbbá a közösségi hálózatokhoz való csatlakozás támogatása a cél.

Magyarország éves támogatási kerete mintegy 72-108 millió euró. 2000-2001-ben évente 88 millió euró támogatást kaptunk, 50-50%-ban megosztva a környezetvédelmi és közlekedési szektor között.

A magyar finanszírozási hányad jellemzően 50 % volt, ami meghaladja a korábbi számításainkat és az EU finanszírozási fedezetarány növelésére serkent.

Az eredményes forrásbevonás elengedhetetlen feltétele volt a vonatkozó intézmények kiépítése. Az eredményességhez nagyban hozzájárult a színvonalas stratégiai fejlesztési program- és projektkészítés, és pénzügyi-igazgatási munka, illetve a sikeres hazai és EU viszonylatú egyeztetés. A minőségi projektkészítés egyik kiemelkedő eredménye és következménye a ma már nélkülözhetetlen környezeti hatástanulmány készítése, mely tartalmi színvonalában megegyezik az EU-ban jelenleg érvényes előírásokkal.

A 2000. évi keret projektjeinek megvalósítása folyamatban van, a 2001. évi keret támogatásainak felhasználása ez év második felétől várható.

I. 2. 6. 3. SAPARD

A berlini csúcstalálkozó döntése alapján a 10 tagjelölt ország számára indított SAPARD program keretében Magyarország évi 38,04 millió euró (kb. 10 milliárd forint) vissza nem térítendő támogatást kaphat 2000-2006 között a Közös Agrárpolitika átvételére és a vidéki térségek alkalmazkodó-képességének javítására. Ehhez társfinanszírozásként a nemzeti költségvetésből éves szinten 3,3 milliárd forintot kell biztosítani. Ez a támogatási összeg 2006-ig, illetőleg a csatlakozásig vehető igénybe.

A SAPARD program beindításához Magyarországnak három alapkövetelményt kell teljesítenie: el kell fogadtatnia az Európai Bizottsággal a 7 évre szóló mezőgazdasági és vidékfejlesztési tervét, akkreditálnia kell egy működőképes végrehajtó hivatalt, az ún. SAPARD Hivatalt, továbbá alá kell írnia az Unióval kötendő többéves és éves pénzügyi megállapodásokat.

Magyarország 1999. december 29-én adta át az Európai Bizottságnak a hétéves mezőgazdasági és vidékfejlesztési terv (SAPARD terv) első munkapéldányát. Az Európai Bizottság útmutatásai alapján átdolgozott végleges változatot 2000. szeptember 13-án a fogadta el a STAR Bizottság, a tagállami szakértők egyhangú pozitív véleményével. Az Európai Bizottság 18/10/2000. számú Bizottsági Határozatával Magyarország SAPARD terve elfogadott mezőgazdasági és vidékfejlesztési programmá vált, így annak intézkedései közösségi költségvetésből finanszírozhatók.

A SAPARD az első olyan uniós előcsatlakozási alap, amelynek kezelését az Európai Bizottság teljes egészében átruhazza a tagjelölt országokra, a projektek kiválasztási fázisától a támogatások kedvezményezették részére történő kifizetéséig. Tekintettel az irányítás decentralizációjára az EU garanciákat kíván szerezni a közösségi források EU előírásoknak megfelelő felhasználására és folyósítására. Ezt elsősorban a végrehajtó intézményrendszer (SAPARD Hivatal és Nemzeti Alap) szervezeti kereteinek és eljárásrendjének jóváhagyásával, az ún. akkreditációval tudja biztosítani. Az akkreditációt a SAPARD Hivatalt felügyelő illetékes nemzeti hatóság adja meg, a SAPARD források folyósításának megkezdésére azonban a Hivatal csak az akkreditáció Európai Bizottság által történő elismerésével szerzi meg a jogosultságot.

A SAPARD előcsatlakozási program intézményi hátterének megteremtéséről szóló 2188/2000. (VIII.31.) kormányhatározat alapján a SAPARD Hivatal 2000. október 25-én az FVM szervezeti keretein belül megkezdte működését. Az akkreditációra való felkészülési folyamatot egy angol szakértő, a SIGMA – az OECD és az EU közös tanácsadó szerve –, valamint egy nemzetközi auditor tanácsadó cég is segíti. A SAPARD Hivatal vezetésében 2001 augusztusában bekövetkezett váltást követően a felkészülési munka felgyorsult, ezt az Európai Bizottság szakértői a 2001. december 12-14. közötti tényfeltáró látogatásuk alkalmával meg is erősítették. A tényfeltáró látogatás ugyanakkor hiányosságokat jelzett a Nemzeti Alap és az azt felügyelő Nemzeti Programengedélyező viszonyában, melyek megszüntetésére a Pénzügyminisztérium – szervezeti struktúrája megfelelő változtatásával – azonnali lépéseket tett. A pénzügyminiszter létrehozta Nemzeti Programengedélyező munkaszervezetét. A SAPARD Hivatal 2002. március közepére tervezi a felkészülés befejezését, ezt követően kezdődhet a Hivatal – és egyúttal a Nemzeti Alap – akkreditációs átvilágítása, melyet az Állami Számvevőszék végez.

A SAPARD Program mielőbbi beindítása érdekében az FVM a SAPARD Hivatal vezetésével összhangban úgy döntött, hogy az első évben a Program intézkedései közül a technikai segítségnyújtás mellett csak a három legnagyobb horderejűt indítják (mezőgazdasági vállalkozások beruházásai, mezőgazdasági és halászati termékek feldolgozásának és marketingjének fejlesztése, vidéki infrastruktúra fejlesztése és javítása). Ezekre csoportosítják át a teljes forrást, amihez azonban előbb az Európai Bizottság jóváhagyása is szükséges. A pályázatok kiírása, lebonyolítása és a támogatások folyósítása természetesen csak az akkreditációt elismerő bizottsági határozat megszületése után kezdődhet meg.

A tagjelöltekkel bilaterálisan megkötött többéves pénzügyi megállapodás rögzíti a SAPARD források folyósításának pénzügytechnikai feltételeit és a kölcsönös kötelezettségvállalásokat. Magyarország többéves pénzügyi megállapodása és a 2000. évi éves pénzügyi megállapodás 2001. március 2-án került aláírásra. Jelenleg egyeztetés alatt áll a 2001. évre vonatkozó éves pénzügyi megállapodás. Az Európai Bizottság javaslata alapján ez meghosszabbítja a 2000. évi keret felhasználásának végső dátumát - kitolva az eredeti határidőt. egy évvel - 2003. december 31-ig.

I. 3. Az intézményi integráció új elemei

Az Európai Unió 1997-ben elfogadott megerősített előcsatlakozási stratégiája többek között azt irányozta elő, hogy annak megvalósításaként a csatlakozni kívánó országok fokozottabban kapcsolódhatnak be a közösségi programokba, továbbá ügynökségekbe, szaktanárságokba.

Közösségi programok

A közösségi programok azok a közösségi politikák végrehajtását szolgáló cselekvési akciók, amelyek átfogják a gazdasági és társadalmi élet szinte minden területét. Az Európai Tanács 1993-ban döntést hozott arról, hogy az integrációs felkészülés érdekében a közösségi programokat megnyitják Magyarország számára is. Az Európai Megállapodás kiegészítő jegyzőkönyve 1996-tól megteremtette a jogi alapot a magyar részvételre. A programok megnyitásáról ezideig minden esetben egyedi döntés született, míg a részvétel feltételeiről és módozatairól a Társulási Tanács (TT) határozott. A közösségi programokban való részvétel az adott szakterületeken az integrációs felkészülés kiemelten fontos eszköze.

Magyarország 1997 óta részt vesz a tagjelölt országok számára megnyitott programok többségében. 1997-2000 közötti programrészvétel: az oktatás (Socrates), a szakképzés (Leonardo da Vinci) és az ifjúságpolitika (Youth For Europe), illetve ugyanezen programok 2000-ben beindult új generációs változatai (Socrates II, Leonardo da Vinci II, Youth); a szociálpolitika (A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség), a népegészségügy (AIDS és egyéb fertőző betegségek megelőzése, Kábítószer-függőség megelőzése, Egészségfejlesztés, tájékoztatás, oktatás és képzés, Rák elleni küzdelem); az energia (Save II), a környezetvédelem (LIFE III), a kultúra (Raphael, Kaleidoscope, Ariane), a kis- és közepes vállalkozások (SME), a kutatás-fejlesztés (5. Kutatás-fejlesztési keretprogram). A Kultúra 2000 programban történő részvételünkről szóló TT határozat 2001. július 1-jével hatályba lépett.

A programrészvételt változatlanul a csatlakozási felkészülés fontos részének tekintjük, ezért arra törekszünk, hogy minden területen és minél előbb bekapcsolódhassunk a közösségi programokba. A részvétel hazai intézményi és pénzügyi feltételeit (hazai költségvetés és Phare finanszírozás kereteit) a működő és tervezett programokra vonatkozóan kialakítottuk, illetőleg a programnyitás menetrendje szerint folyamatosan biztosítjuk. A programcsatlakozással kapcsolatos, alapvetően kedvező tapasztalataink visszaigazolták a közösségi programok csatlakozási felkészülésben játszott szerepéhez fűzött várakozásainkat.

A közösségi programokkal kapcsolatos tapasztalatok:

- A programok többségében a sikeres magyar pályázatok száma, a résztvevők köre más társult országokhoz képest kimagasló és számos esetben közelíti a tagállamok átlagát.
- Különösen sikeres Magyarország részvétele a 2002-ben befejeződő 5. Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramban, ahol az eddigi évek tapasztalatai szerint a részvételi költségnél messze nagyobb kutatástámogatási forrásokat sikerült visszapályázni. Hasonlóan kedvezőek az oktatási, képzési programok részvételi mutatói.

- Egyes egészségügyi programok esetében további kérdések várnak még tisztázásra, mert a hazai elvárásokhoz képest kevésbé sikerült kiaknázni a programcsatlakozásban rejlő lehetőségeket.
- Az 1999-2000-ben lejárt programok utódprogramjaiba való bekapcsolódásunk különböző hatékonyságú megoldásokat eredményezett. Míg ez a Socrates, a Leonardo, a Youth programok esetében sikeresnek bizonyult, a népegészségügyi programok esetében egyelőre – fokozott erőfeszítéseink ellenére – nem biztosított a folyamatos programrészvétel. A népegészségügyi programok (AIDS, Drogfüggőség, Rákmegelőzés, Egészségmegőrzés) 2000-ben lezárultak, de az új népegészségügyi keretprogram elfogadásáig meghosszabbításra kerültek.
- A Kerethatározatról folyó tárgyalások sikeresen lezárultak, így – a tagjelölt országok közül elsőként Magyarországgal – a Társulási Tanács 2001. december 18-i brüsszeli ülésén aláírtuk a közösségi programokban való magyar részvétel általános kereteit szabályozó Kerethatározatot (TT 4/2001), amely 2002. január 1-i hatállyal életbe lépett. A vonatkozó kormányhatározatnak megfelelően a KÜM kezdeményezésére a 307/2001. (XII. 27.) kormányrendelettel a kerethatározat kihirdetésre került.

A Kerethatározat elfogadását követően Magyarország a közösségi programok elfogadására vonatkozó rendelkezésekkel összhangban részt vehet minden olyan közösségi programban, amelyet megnyitottak a közép- és kelet-európai tagjelölt országok számára. A meghatározott programokban való részvételével összhangban járul hozzá pénzügyileg az Európai Unió általános költségvetéséhez. Azoknál a programoknál, amelyekhez Magyarország pénzügyileg hozzájárul, képviselői megfigyelőként részt vehetnek a programok felügyeletét ellátó irányító bizottságokban.

A Kerethatározat hatályba lépésével Magyarország programokba történő bekapcsolódása felgyorsul és leegyszerűsödik, ennek eredményeképpen a magyar pályázók esélyei javulnak. 2002-től kezdődhet meg Magyarország programrészvétele azon programokban, amelyek a Kerethatározatról folyó tárgyalások miatt 2001-ben nem kerültek egyedi TT határozattal megnyitásra. Az 5. Kutatási Technológia-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogramban társult tagként résztvevő Magyarország a 2003. január 1-én induló 6. Kutatási, Technológia-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogramban is részt kíván venni.

A “Costums 2002” programra a PM 23 millió forint (88 ezer euró) hozzájárulást hagyott jóvá, amelynek átutalása a programban történő részvételt biztosító szerződés közeljövőben esedékes aláírását követően megtörténik, és a tényleges részvételre is sor kerül 2002 második félévétől. Ennek eredményeként az intézményi integráció új elemmel bővül, hathatósan segítve a Vámunióra történő felkészülést.

A népegészségügyi közösségi programokban való magyar részvétel feltételei egyelőre nem tisztázottak, döntően az EU eljárási rend és a tényleges programnyitás függvényei. (A Kormány és a Bizottság közötti megállapodás tükrében továbbra is lehetőség van a programrészvétel közel 50%-ának Phare programból történő finanszírozására.)

Kétoldalú tárgyalásokon felvetődött annak lehetősége, hogy az ukrán-magyar határon átnyúló együttműködési kezdeményezések részesedhessenek a TACIS program keretéből.

A Magyarország számára megnyílt közösségi programok összefoglaló táblázatát a 2001-2002. évre a 4. sz. melléklet tartalmazza.

Szabizottságok, ügynökségek

Az EU csatlakozás előtti *szabizottságok*ba történő bekapcsolódás alapvetően három féle. Egyrészt a megnyitott programok igazgatását végző committee-kben, másrészt az EM kiegészítő megállapodásaként, szerződéses jogi alapon megnyílt szabizottságokban, harmadrészt egyoldalú *közösségi döntéssel megnyitott testületekben vesznek részt magyar képviselők*.

Jelenleg (a Programok szabizottságaitól eltekintve) *Magyarország* többek között a következő *EU szabizottságokban* vesz részt *megfigyelőként*: Turisztikai Tanácsadó Bizottság (a Tanács 86/664/EGK határozata); Szabványügyi és Műszaki Szabályozási Szabizottság (98/34/EK irányelv); megfelelőség-tanúsítási szabizottságok (PECA) az elektromágneses összeférhetlenségről (a Tanács 92/31/EGK irányelve), illetve az orvostechikai eszközökről (a Tanács 90/385/EGK irányelve).

Az Agenda 2000 már rögzítette, hogy az EU *ügynökségeiben* való részvétel a tagjelöltek számára *hasznos, felkészülési lehetőséget* nyújt a csatlakozáshoz, mert segít megismerni az uniós politikákat, munkamódszereket és eljárásokat.

Magyarország kinyilvánította, hogy mind a tizenkét közösségi ügynökséghez csatlakozni kíván. A Bizottság hat bekapcsolódási lehetőséget igazolt vissza. Egy esetben Magyarország kétoldalú megállapodás alapján már tagja egy közösségi ügynökségnek: az Európai Környezetvédelmi Ügynökségre vonatkozóan a 3 évre szóló csatlakozási szerződést az Országgyűlés is megerősítette az 58/2001. (IX. 7.) OGY határozattal, így 2002. január 1-től Magyarország részt vesz a szervezet munkájában.

II. Belső felkészülés a tagságra

Az elmúlt évben európai integrálódásunk folyamatában a Kormány erőfeszítései változatlanul a tagságra való célirányos felkészülésre, valamint a csatlakozási tárgyalásokra (ezekről a III. fejezetben számolunk be) összpontosultak. Az Európai Bizottság legutóbbi, 2001. november 13-i Magyarországról készített Éves Jelentése megállapította, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás a magyar kormány politikai programjának prioritása maradt és a Kormány fokozta a csatlakozásra történő felkészülés érdekében tett erőfeszítéseit.

A Bizottság Éves Jelentése egyúttal megállapította, hogy a Magyarország a csatlakozás politikai kritériumait folyamatosan teljesítő, stabil és kiszámítható, magas versenyképességgel rendelkező piacgazdaságú ország, amely az elmúlt évben folytatta felzárkózását az Európai Unió gazdaságához és minden területen újabb előrehaladást ért el a már magas fokú jogharmonizáció és intézményfejlesztés területén. A Bizottság egyidejűleg megjelölte azokat a területeket, ahol további erőfeszítéseket lát szükségesnek. A jelentés megállapításait, elsősorban a Bizottság által felvetett hiányosságokat a szaktárcák és a Kormány elemezte és az azokból levont következtetéseket, tennivalókat beépítette felkészülési programjaiba. A közvélemény gyors és hiteles tájékoztatása érdekében az Éves Jelentést a Kormány az eredeti angol nyelven és nyers, nem hivatalos fordításban magyar nyelven is közzétette a Külügyminisztérium internetes honlapján, ahol az jelenleg is hozzáférhető.

A belső felkészülés meghatározó programjait az elmúlt évben is a Jogharmonizációs Program (JHP) és a Közösségi Vívmányok Átvételének Nemzeti Programja (ANP) alkották. A szükséges pénzügyi kereteket a kétéves költségvetés tartalmazta. Megkezdődött a Nemzeti Fejlesztési terv összeállítása. A felkészülés szerves részét képezték a köztisztviselők képzésének és a közvélemény tájékoztatásának és felkészítésének programjai. A Kormány folytatta aktív párbeszédét és együttműködését a parlamenti, politikai, valamint szakmai és érdekképviseleti és önkormányzati szervezetekkel az integrációs folyamat ossztársadalmi bázisának biztosítása érdekében.

II. 1. A Jogharmonizációs Program

A jogharmonizációs program felülvizsgálatára legutóbb a 2158/2001. (VI.27.) Korm. határozattal került sor. A felülvizsgálat célja az volt, hogy a jogalkotás ütemezését igazítsa a csatlakozási tárgyalásokon elért eredményekhez, továbbá a közösségi jog változásaihoz és az időközben megvalósított jogalkotási lépésekhez.

A törvényalkotást igénylő jogharmonizációs feladatok teljesítése érdekében a Kormány 2001 második félévében 22 törvényjavaslatot terjesztett az Országgyűlés elé. A rendeleti szintű jogalkotási feladatok megvalósítása érdekében számos miniszteri és kormányrendelet született.

Az Európai Unió 2001. évi éves jelentése alapvetően kedvezően értékeli az egyes területeken elért jogharmonizációs eredményeket. Megállapítja, hogy a csatlakozásra való felkészülés jogharmonizációs szempontból összességében ütemesen folyik, azonban további erőfeszítések szükségesek a közösségi joganyag teljes átvétele érdekében. Az Európai Unió által felsorolt

további jogalkotási feladatok alapvetően összhangban vannak a csatlakozási tárgyalások során tett magyar vállalásokkal és a hatályos jogharmonizációs program ütemezésével.

Az Európai Unió 2001. évi éves jelentésében foglaltak elemzésével egy időben a Kormány megvizsgálta a 2001. évre vállalt jogharmonizációs feladatok időarányos teljesítését. Áttekintette a 2001-re vállalt rendeleti szintű jogalkotást igénylő feladatokat és határozott az előkészítés felgyorsításáról.

Az 1124/2001. (XI.22.) Korm. határozat értelmében a csatlakozásig hátralévő jogharmonizációs, intézményfejlesztési feladatokról, továbbá a tagsági működéshez szükséges feltételek megteremtéséről akcióterv készült, melynek keretében a Kormány egyidejűleg felülvizsgálta a jogharmonizációs programot és a Közösségi Vívmányok Átvételének Nemzeti Programját.

II. 2. A Közösségi Vívmányok Átvételének Nemzeti Programja

A Program tartalma

A csatlakozási stratégiának megfelelően a belső felkészülést 2002 végéig be kell fejezni, az intézkedések ütemezése ennek figyelembe vételével történt meg. A felkészülés 1998 óta átfogó programok alapján folyik, ezek közül a Közösségi Vívmányok átvételének Nemzeti Programja (továbbiakban: Program) meghatározó jelentőségű. E Programot a felelős kormányzati szervek évente felülvizsgálják és aktualizálják, s tájékoztatásul az Európai Bizottság részére is átadjuk.

A Program 2001. évi felülvizsgálata alapvetően aktualizálási célú volt. Figyelembe kellett venni az elmúlt év során történt teljesítéseket, a tárgyalási és egyéb fejleményeket. A Kormány álláspontjának megfelelően a program 2002. december 31-ig valamennyi, a Közösségi Vívmányok átvételével kapcsolatos feladat teljesítését előirányozza azzal, hogy a csatlakozás konkrét időpontjához kötődő, s 2003. január 1-nél későbbi csatlakozás esetén 2002-ben nem teljesíthető feladatokat külön megjelölve szerepelteti.

A Program minden fejezete magában foglal egy rövid áttekintést a felkészülés helyzetéről, a 2000-ben elért előrehaladásra összpontosítva. Bemutatja a tervezett fontosabb jogharmonizációs lépéseket, azokat összefoglalóan ismertetve, tekintettel arra, hogy az önálló Jogharmonizációs Program részletesen, jogszabály mélységben tartalmazza a közösségi jog átvételéhez kapcsolódó hazai jogalkotási, jogszabály módosítási teendőket. Szerepelnek a Programban a Közösségi Vívmányok érvényesítéséhez szükséges közigazgatási kapacitás megteremtésére irányuló intézményfejlesztési intézkedések, megvalósításuk menetrendjével együtt. Ezeken túlmenően a Program előirányozza a Közösségi Vívmányok átvételével összefüggő infrastruktúra - fejlesztéseket és egyéb beruházásokat az érintett területeken.

A Program minden fejezetben, ahol az intézkedések megvalósításához pénzügyi források szükségesek, részletes pénzügyi tervet tartalmaz, amely összehangoltan tervezi a hazai költségvetési forrásokat, a várt EU támogatást és az egyéb forrásokat.

1998 óta Magyarország a felkészülésben jelentős mértékben előrehaladt, különösen a jogharmonizáció terén. A még szükséges jogharmonizáción túlmenően komoly teendők vannak azonban a csatlakozásig a Közösségi Vívmányok alkalmazásához szükséges

intézményrendszer kiépítésével és fejlesztésével összefüggésben is, ezek mind volumenüket, mind ráfordítás igényüket tekintve 2001-2002-ben a legjelentősebbek.

A Program alapján megállapítható, hogy a Községi Vívmányok átvételével kapcsolatos feladatok teljesítésének feltételei adottak, a felkészülés 2002 végéig befejezhető. Hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy ez az agrárgazdaság területén, ahol a feladatok súlya és volumene is igen nagy, rendkívül intenzív felkészülési munkát igényel.

A Program végrehajtását a Kormány folyamatosan figyelemmel kíséri, a felelős kormányzati szervek évente külön jelentésben számolnak be a teljesítésről. Az előirányzott intézkedések végrehajtása az eddigiekben nagyrészt tervszerű volt, az időszakonként egyes területeken keletkezett lemaradásokat sikerült felszámolni.

A Programban előirányzott intézkedések költségkihatásai és finanszírozása:

1999-ben mintegy 30 Md Ft, 2000-ben 37 Md Ft szolgálta közvetlenül kimutathatóan az intézmények csatlakozásra való felkészülését. Az érintett minisztériumok, hatóságok költségvetésében ehhez még számottevő további összegek kapcsolódtak, amelyek azonban nem különültek el az egyéb működési, fejlesztési ráfordításoktól.

A 2001-2002. évi költségvetés a gazdaság kedvező állapota és a költségvetés jó pozíciója következtében mind az intézményi fejlesztések, mind a Községi Vívmányok átvételéhez kapcsolódó gazdaságfejlesztés igényelte további forrásokat teljes mértékben biztosítja.

2001-ben a pénzügyi tervek 104 Md Ft-ot irányoztak elő a jogharmonizáció és az intézményfejlesztés megvalósítására, 2002-ben az előirányzat 101 Md Ft. 2001-ben és 2002-ben a teljes ráfordítás 57 %-át tervezik az érintett intézmények költségvetési forrásokból, s 35 %-át EU támogatások révén fedezni. A legnagyobb ráfordítás igények a mezőgazdaság, a bel- és igazságügyek és a foglalkoztatás és szociális ügyek területén merülnek fel, ezek a teljes szükséglet 63 %-át képviselik.

A gazdaságfejlesztés előirányzata 2001-ben 205 Md Ft, 2002-ben 235 Md Ft. A tervezett beruházások az érintett intézmények fejlesztési terveinek és költségvetésének integráns részei. A teljes ráfordítás 53 %-át fedezik központi költségvetési források, a várt EU támogatás (zömében ISPA and SAPARD) aránya 26 %.

Kiemelendő új vonása a Programnak az, hogy a 2001-2002. évi költségvetés alapján először volt lehetőség a teljes tervezési időszakra jóváhagyott költségvetési forrásokkal kalkulálni, ami megkönnyítette és megalapozottabbá tette a tervezést. Nagyobb biztonsággal volt tervezhető az EU támogatási források felhasználása is.

A 2001-2002. évi költségvetésben a korábbi gyakorlathoz képest jelentős előrelépés, hogy a költségvetés külön mellékletben foglalja össze az integrációs felkészülési költségeket, továbbá, hogy a jogharmonizációhoz és az intézményfejlesztéshez szükséges források zöme a fejezeti, intézményi költségvetésekben elkülönítve megjelenik. Ezáltal az eddiginél lényegesen jobban nyomon követhető lesz, javul a felkészülési folyamat átláthatósága és ellenőrizhetősége, mind a Kormány, mind az Országgyűlés számára.

A Program teljes mértékben nyilvános. Nyomtatott formában a Programot az összeállításért és a koordinációért felelős Külügyminisztérium évente eljuttatja a csatlakozási felkészülésben

érintett legfontosabb szervezetekhez, így mindenekelőtt az Országgyűléshez, a kormányzati szervekhez, s az Európai Integrációs Tanácsban résztvevő szakmai, érdekképviselői szervezetekhez. A Program hozzáférhető a Külügyminisztérium Internet honlapján is, magyar és angol nyelven.

A Program 2001. évi teljesítésének áttekintése, továbbá a 2002. évi felülvizsgálattal kapcsolatos munkák az ez évben várható EU csatlakozási menetrendet figyelembe véve megkezdődtek, a teljesítésről szóló beszámoló és a felülvizsgált Program márciusban kerül a Kormányhoz benyújtásra.

II. 3. Nemzeti Fejlesztési Terv

Az Európai Unió regionális politikájába történő bekapcsolódáshoz a tagjelölt országoknak egy átfogó fejlesztési programot kell készíteniük, amely tartalmazza a strukturális és kohéziós alapokból származó támogatások felhasználásának fő céljait és területeit. A Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT) kidolgozása és átadása után kezdődhet meg a Közösségi Támogatási Keret (KTK) megtárgyalása az Európai Bizottsággal. A KTK tartalmazza majd részletesen az egyes intézkedések megvalósítási menetrendjét, valamint pénzügyi kereteit. Magyarországon a Nemzeti Fejlesztési Terv kidolgozása 2001 elején megkezdődött.

A strukturális alapok működését szabályozó rendelet szerint a Nemzeti Fejlesztési Terv a következő részekből áll: 1. Helyzetértékelés, elemzés, 2. Stratégiai célok meghatározása, 3. Pénzügyi keretek kialakítása, 4. Operatív Programok.

Kiépült az NFT szervezeti rendje, melynek segítségével biztosított a tervező szervek (tárcák és régiók) közötti folyamatos együttműködés és kommunikáció. A tervező szervek figyelmet fordítanak a terv készítése során a partnerség elvének érvényesítésére, azaz a szociális partnerekkel történő érdekegyeztetésre.

A Kormány döntése értelmében az NFT kidolgozásának fő felelőse és koordinátora a Gazdasági Minisztérium, a stratégiai döntéseket a GM által vezetett Fejlesztéspolitikai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (FKTB) hozza. Az FKTB döntése szerint az NFT Helyzetértékelés részét 2002 március végéig, a Stratégiát júliusig, a Pénzügyi kereteket és az Operatív programokat októberig kell elkészíteni. Jelenleg öt operatív programot terveznek a tárcák és a régiók (agrárgazdaság és vidékfejlesztés, gazdasági versenyképesség, humán erőforrás-fejlesztés, infrastruktúra, regionális operatív program). A menetrend szerint az NFT teljes anyagát a Kormányhoz 2002 decemberében kell jóváhagyásra benyújtani.

II. 4. Integrációs képzés

A magyar köztisztviselői kar integrációs célú felkészítése stratégiai jelentőségű feladat. A cél olyan, szakmailag is felkészült, nyelveket is ismerő köztisztviselői háttér létrehozása, amely megfelel az uniós tagság követelményeinek és képes érdekeink érvényesítésére mind a csatlakozási tárgyalásokon, mind az elkövetkező tagság hazai, illetve a Bizottságnál dolgozó szakértői gárdájában. A képzési feladatok ellátásának pénzügyi fedezetét egyfelől az EU tagállamai és intézményei, másfelől a Külügyminisztérium (EU integrációs képzési kerete), illetve az országok főhatóságok biztosították.

2001 folyamán angol, francia és német nyelvi képzést indított a Külügyminisztérium Integrációs Államtitkársága. A minisztériumok és az országos főhatóságok köztisztviselői közül ezeken 302-en vettek részt. Az Európai Unió tagállamaiban működő magas szintű képzési-kutatási központok, valamint a dán, a belga, a brit, a francia, a luxemburgi, a német és az osztrák kormány, és az Európai Unió Bizottsága összesen 31 képzési projektet szervezett magyar köztisztviselők számára. Ezeken 456 fő vett részt az év során, részben Budapesten, részben külföldön.

A Kormány az OM-n keresztül aktív részt vállal a oktatási rendszerben megvalósuló integrációs képzésben, egyfelől a felsőoktatási intézmények által létrehozott és működtetett Európai Tanulmányi Központok tevékenységének szakmai, pénzügyi támogatása, másfelől az Európai Szociális Alap kezelésére történő felkészülést szolgáló nemzeti képzőközpontok a TEMPUS közalapítvány keretei között történő működtetése révén.

II. 5. Politikai és szakmai-érdekképviseleti párbeszéd és együttműködés

Politikai párbeszéd és együttműködés

Az Európai Unióhoz történő csatlakozásra irányuló kérelmet a Kormány az Országgyűlés 1994. március 31-i határozatában foglalt felhatalmazásával nyújtotta be, és ennek alapján folytatja a csatlakozási tárgyalásokat. A felkészülés és a csatlakozási tárgyalások a társadalom és a parlamentben képviselt pártok széles konszenzusára támaszkodik. A folyamatos párbeszéd kiemelkedő eleme az Országgyűléssel és annak szakbizottságaival való rendszeres kapcsolat.

A Kormány – a Parlament határozata alapján – minden évben írásban beszámol az Országgyűlésnek az Európai Megállapodás végrehajtásáról és a csatlakozási tárgyalások helyzetéről. Rendszeresen írásos információkat ad továbbá az Országgyűlés elnöke, az Európai Integrációs Ügyek Bizottsága, valamint a Külügyi Bizottság részére a csatlakozási tárgyalások helyzetéről, a magyar tárgyalási álláspontról, továbbá az egyes tárgyalási fejezetekre vonatkozó kiegészítő információkról és kiegészítő tárgyalási álláspontokról.

Mindezeken túlmenően a Külügyminisztérium rendszeresen tájékoztatja a Parlamentet és annak szakbizottságait az Európai Unióhoz való csatlakozásunk folyamatáról, lényeges eseményeiről, üteméről, ezen belül a miniszteri és helyettesi szintű tárgyalási fordulókról és a csatlakozási tárgyalások lényeges elemeiről.

Új kezdeményezésként 1999 szeptembere óta évi rendszerességgel - ezideig összesen három alkalommal 1999. szeptember 29., 2000. november 30., 2001 november 29. - parlamenti EU politikai vitanap megrendezésére kerül sor, melynek előkészítése során a Külügyminisztérium részletes háttér tájékoztatót állított össze az országgyűlési képviselők részére.

Az Országgyűlés és a Kormány közötti eddig is rendszeres és folyamatos együttműködés 2000 januárjától új elemmel bővült. A külügyminiszter és a hat parlamenti párt frakciójának vezetője valamint az Európai Integrációs Ügyek Bizottsága és a Külügyi Bizottság elnöke az Országgyűlés Házbizottságának bevonásával igény szerinti gyakorisággal konzultációt tart a csatlakozási folyamat aktuális kérdéseiről, a jogalkotási folyamat feladatairól, amelyre az eddigiekben tizenöt alkalommal került sor. A parlamenti pártok és a külügyminiszter

informális megbeszélésein részt vesz az Integrációs Államtitkárság vezetője és szükség szerint főtárgyalónk is.

A 2000. szeptember 11-én megtartott egyeztető megbeszélés keretében a hat parlamenti párt képviselői közös nyilatkozatot fogadtak el a csatlakozás időszerű kérdéseiről. Ebben kiemelik Magyarország alapvető érdekelttségét a lehető legkorábbi időpontban, és az elérhető legkedvezőbb feltételek mellett történő uniós csatlakozásban. Megállapodtak továbbá arról, hogy az Országgyűlés Európai Integrációs Ügyek Bizottsága havonta kibővített ülést tart, ahol részletes tájékoztatás hangzik el a csatlakozási tárgyalások helyzetéről, Magyarország és az Európai Unió tárgyalási álláspontjainak alakulásáról. A kibővített ülésre meghívást kapnak a Külügyi Bizottság elnöke, valamint a parlamenti szakbizottságok integrációs albizottságainak elnökei. Az első kibővített ülésre 2000. október 26-án került sor, azóta újabb nyolc kibővített ülés került megrendezésre.

Az Európai Unió Tanácsa 2001. december 14-15-i ülésén határozott az Európa jövőjét előkészítő Konvent összehívásáról, melynek munkájában a tagjelölt országok két parlamenti és egy kormányzati képviselővel és helyetteseikkel vesznek részt. A Konvent munkája 2002. február 28-án megkezdődött. Magyarország képviselői munkájának szakmai elősegítése érdekében a Külügyminisztérium az Integrációs Államtitkárság helyettes vezetőjének irányításával működő munkacsoportot hozott létre, melynek tagjai között helyet kaptak az Országgyűlés Európai Integrációs Ügyek Bizottságának, valamint Külügyi Hivatalának szakértői. A Munkacsoport a Konventben zajló vita előrehaladása függvényében, a szükséges rendszerességgel ülésezik.

Szakmai-érdekképviseleti párbeszéd és együttműködés

Az uniós tagságra történő felkészülés és a csatlakozás össztársadalmi feladatának végrehajtása érdekében kiemelt feladat az integrációval kapcsolatos gazdasági, szociális érdekek megismerése, feltárása, az egyeztetett nemzeti érdek formálódásának elősegítése.

A szociális partnerekkel és a kamarákkal a csatlakozási tárgyalások kezdetétől létrejöttek azok az eljárások, amelyek lehetővé tették az integrációval összefüggő általános, nagy horderejű kérdések egyeztetését. A konkrét szakmai felvetések érvényesítésének feltételeit a tárgyalási fejezetekért felelős minisztériumi szakértői munkacsoportok szintjén (a Kormány 2093/1998. (IV.22.) Korm. határozata, illetve az azt módosító 2211/1998. (IX.30.) Korm. határozata szerint) jogi norma is biztosítja.

A Külügyminisztérium által korábban folytatott integrációs konzultáció intézményesítéseként, a társadalmi párbeszéd új rendszerének részeként a külügyminiszter irányításával 1999. július 1. óta működik az Európai Integrációs Tanács (EIT).

Az EIT az alapszabálya értelmében az integrációs felkészüléssel, az uniós csatlakozással kapcsolatos érdekek megjelenítésének és a többoldalú információáramlásnak a fóruma, a tagok csatlakozási felkészülésének elősegítésére, és annak érdekében, hogy az európai integrációval kapcsolatos belföldi és nemzetközi tevékenységük a lehető legnagyobb összhangban történjen.

Az EIT tagjai a munkavállalói és munkaadói szervezetek és a köztisztviselői kamarák. Állandó meghívottak a szociális partnerek nemzetközi és uniós együttműködését elősegítő

szövetségei. A Kormányt a külügyminiszter képviseli, mellette a társadalmi párbeszédért felelős Gazdasági Minisztérium képviselőjén túlmenően a napirendtől függően vesznek részt más minisztériumok képviselői. A tagok folyamatos kapcsolattartását az Integrációs Államtitkárságon belül felállított EIT Titkárság segíti.

Megalakulása óta az EIT 13 ülést tartott. A 2001-ben összehívott hat EIT ülés közül négy témája a személyek szabad áramlása tárgyalási fejezet helyzete volt. Az ülések további ismétlődő témái között a csatlakozási tárgyalások aktuális kérdései, a bővítési folyamat új fejleményei, valamint a kiemelkedő uniós események mellett a mezőgazdasági fejezet, a tőke szabad áramlása, a közlekedés fejezet, a kis-és középvállalkozások, valamint a szociális partnerek csatlakozási felkészítése szerepelt.

Az EIT alapszabálya értelmében egyes témák megvitatására szükség esetén ad hoc munkacsoportok hozhatók létre. 2001-ben az EIT tagsága három kiemelt téma esetében élt ezzel a lehetőséggel. A kis- és középvállalatok integrációs felkészítésének támogatására a GM irányításával megalakult az EIT Gazdasági Munkacsoportja. A mezőgazdasági fejezet kérdéseinek állandó konzultációs fórumaként az FVM irányításával létrejött az EIT Mezőgazdasági Munkacsoportja. A személyek szabad áramlása tárgyalási fejezettel összefüggő magyar érdekek széleskörű érvényesítése céljából, a munkaerőmozgás minél kedvezőbb átmeneti szabályozásához szükséges tagállami szintű lobbytevékenység koordinálására a KÜM elnökségével megkezdte működését az EIT Munkaerőmozgás Munkacsoportja.

A vidékfejlesztési szakterület EU integrációjában jelentős lépés az EU programozási gyakorlatának elsajátítása terén végbement fejlődés, amelynek a SAPARD programra való felkészülés adott lendületet. A FVM által kistérségi vidékfejlesztési programok készítésére kiírt pályázat keretében – az ország teljes területét lefedve – 200 önként szerveződött kistérség elkészítette kistérségi integrált vidékfejlesztési programját, lakossági fórumokat tartottak és mintegy 500 kistérségi vidékfejlesztési menedzser folyamatos képzése valósult meg.

Az önkormányzatok bevonása

Az Európai Unió a helyi önkormányzati rendszer felépítésére, valamint helyi önkormányzatok szervezetére és működésére vonatkozóan nem fogalmaz meg kötelező előírásokat. Viszont az önkormányzatok több vonatkozásban is érintettek az uniós elvárások helyi végrehajtása, illetve végrehajtatása során. A széles feladat- és hatáskörből adódóan a közösségi jogszabályok közvetve, illetve közvetlenül befolyásolják és meghatározzák a helyi önkormányzatok tevékenységét azáltal, hogy az önkormányzati szabályozási hatáskörükbe tartozó területeken jogharmonizációs kötelezettségeket keletkeztethetnek, vagy önkormányzati hatáskörbe tartozó feladatok ellátására vonatkozó kötelező érvényű előírásokat tartalmazhatnak.

Az önkormányzatok uniós felkészítését, felkészülését segíti elő a Belügyminisztérium által 2001-ben az ágazati minisztériumok közreműködésével elkészített “Az uniós csatlakozás önkormányzatokat érintő feladatai, a helyi önkormányzati rendeletek átvilágítása közösségi jogi szempontból” című módszertani segédanyag, valamint az arra épülő – előkészítés alatt álló – képzési program.

Az önkormányzatok szerepvállalásának elősegítése, az egységes információs csatornák kiépítése meghatározó jelentőségű. A Külügyminisztérium vezetése több ízben folytatott egyeztető megbeszéléseket az önkormányzati szövetségek vezetőivel, megállapodás született arról, hogy a Külügyminisztérium Integrációs Államtitkársága az önkormányzati képviselők további munkájához szakmai segítséget nyújt a nemzetközi együttműködést érintő kérdésekben.

A Belügyminisztérium szervezésében 2000 májusától rendszeresen megrendezésre kerül az önkormányzati integrációs fórum, ahol az egyes szaktárcák szakemberei adnak tájékoztatást az önkormányzati érdekszövetségek elnökeinek, valamint az Európa Tanács helyi és Regionális Hatóságok Európai Kongresszusa (CLRAE) magyarországi küldöttsége tagjainak az integrációs felkészülési folyamatról, az adott tárcát érintő jogharmonizációs feladatokról és azoknak a helyi önkormányzatokra gyakorolt hatásáról.

Emellett a Belügyminisztérium folyamatosan tájékoztatja a helyi önkormányzatoknál sorra megalakuló integrációs irodákat, tájékoztatási központokat, önkormányzati szövetségeket az Önkormányzati Tájékoztatóban és az általa szervezett önkormányzati integrációs fórumokon a csatlakozási felkészülési folyamat őket érintő feladatairól és lehetőségeiről. A Belügyminisztériumon keresztül kapnak tájékoztatást a helyi önkormányzatok azon - egyes tagállamok, nemzetközi szervezetek által biztosított - segélyprogramjairól is, amelyek támogatást adnak a helyi önkormányzatoknak, önkormányzati szövetségeknek a felkészüléshez az uniós csatlakozásra.

II. 6. A közvélemény tájékoztatása és felkészítése

Magyarország integrációs felkészülésének kiemelten fontos eleme a közvélemény felkészítése az Európai Unióhoz történő csatlakozásra. Az ország csatlakozási kérelmének benyújtásával - 1994. március 31. - egyidőben fogalmazódott meg a közvélemény integrációs tájékoztatásának és felkészítésének szükségessége egy erre a célra készült, átfogó kormányzati tájékoztató és kommunikációs stratégia keretében. A stratégia jóváhagyott formában (KS1) 1995 áprilisára készült el, s az abban foglaltaknak megfelelően zajlott a közvélemény tájékoztatása és felkészítése 1995 és 2000 között.

A KS1 a tájékoztatási stratégiát hármas ütemezésben javasolta megvalósítani:

1. Tájékoztatási szakasz: általános EU ismeretek a legszélesebb közönségnek (a csatlakozást megelőző időszakban folyamatos feladat és nem ér véget a csatlakozással sem, később az euró népszerűsítésében is szerepet kap).
2. Közvélemény-felkészítés: célzottabb információ biztosítása különböző célcsoportoknak (nők, ifjúság, rurális társadalom, kis- és középvállalkozások, stb.) Ez alapvetően nem tájékoztatási, hanem kommunikációs feladat, a célközönség aktív bevonásával és a folyamatos párbeszéd biztosításával.
3. Mozgósítás: népszavazás előtti 6-8 hónapos periódus (a felkészülés várhatóan legköltségesebb szakaszát fogja jelenteni). Ebben az időszakban párhuzamosan kell használni az információs és a kommunikációs elemeket.

Tekintettel arra, hogy a csatlakozás időpontja az 1994-95-ben tervezettnél későbbi időpontra csúszott, a mozgósítási szakaszra - 2004-es bővítéssel számolva - 2003 elejétől lesz szükség. A tájékoztatási és a kommunikációs stratégia megvalósítása során számos projekt valósult meg az írott sajtó és az elektronikus tájékoztatás területén, valamint különböző rendezvények és különleges akciók formájában.

Az integrációs tájékoztatási és kommunikációs stratégia megvalósítására 1996 és 2000 között két forrás állt rendelkezésre: költségvetési: (1,1 milliárd forint) és Phare: (1,3 milliárd forint). Nem kizárólagosan a kommunikációs stratégiának köszönhetően, de attól nyilvánvalóan nem függetlenül a magyar lakosság körében magas az EU-csatlakozás támogatottsága. A GfK. 2001. novemberi mérése alapján, ha a válaszadást követő hét végén lett volna a népszavazás, a megkérdezettek 61 százaléka igennel szavazott volna. Az Eurobarométer 2001. decemberi adatai szerint a magyarországi támogatottság eléri a 70%-ot. Újabb közvélemény-kutatási adatokra ez év júniusában számíthatunk.

A kommunikációs stratégia keretében megvalósított közvélemény-felkészítési akciók közül a teljesség igénye nélkül a következők voltak a legfontosabbak:

- televíziós műsorok támogatása, regionális napilapok, szaklapok EU-mellékleteinek, EU-oldalainak megjelentetése;
- Schuman középiskolai EU vetélkedő;
- mintegy 50 Európa Nap megszervezése vidéki városokban (1996 óta);
- közvélemény-kutatások elkészíttetése és elemzése;
- pedagógusképzés, tanári kézikönyv megjelentetése, újságíróképzés;
- az Európai Információs Pontok megyei hálózatának kiépítése (a jelenleg 18 pontból álló hálózat a regionális, emberközelű tájékoztatás legfontosabb intézménye), munkájuk informatikai és adatbanki háttérének megteremtése;
- civil és érdekvédelmi szervezetek támogatása;
- részvétel több országos kiállításon (BNV, Utazás, Autószalon);
- kiadványok támogatása és saját "Engem is Érint" EU-ismeretterjesztő sorozat szerkesztése, megjelentetése, stb.

A csatlakozásig előttünk álló időszakra vonatkozóan 2001 elejére készült el a KS2, a kommunikációs stratégiát megújító dokumentum. Az általános tájékoztatás és a meggyőzés mellett az új kommunikációs szakaszban fokozottan kell érvényesíteni a polgárközeliséget és a személyes érintettség szempontjait. Az új kommunikációs stratégia a tájékoztatás mellett egyre komolyabban figyelembe veszi a felkészülés szempontjait, azt, hogy az állampolgárok tisztában legyenek, milyen változást jelent majd életükben, lakóhelyükön és munkájukban az EU-csatlakozás.

A kommunikáció témaválasztásában és az uniós témák feldolgozásában hangsúlyosan érvényesül a három É-vel jellemezhető követelményrendszer: érték, érdek és érvek. Hangsúlyozni kell, hogy az EU megalakulását, létét és működését leginkább az értékekből és érdekekből lehet levezetni. Ehhez megfelelő érvrendszert kell közvetíteni, s ezzel párhuzamosan a hangsúlyok fokozatosan eltolódnak a lakossági, ágazati és szakmai szempontok felé. Ebben a kommunikációban már meg kell jelennie a negyedik É-nek, az érintettségnek.

Kommunikációs célra 2001-től Phare forrás már nem áll rendelkezésre, de az EU Delegáció részben a Külügyminisztériummal közösen, részben önállóan, saját finanszírozásában szintén

folytat EU-s tájékoztatási tevékenységet. A belső közvélemény-felkészítés költségvetési kerete - a Phare forrás kiváltása miatt is - a 2001-2002. évi költségvetésben a korábbi 214 millió forintról évi 609,9 millióra növekedett.

A belső kommunikáció a 2001-es évben a következő fő projektcsoportokban valósult meg:

1. Az Európai Információs Pontok hálózatának teljes kiterjesztése /a 18 EIP mellett 20 al-EIP működik/, kiemelt kommunikációs tevékenységük finanszírozására pályázat kiírása. A hálózat nagyon fontos szerepet játszik a polgárközeli tájékoztatásban és a szakmai célközönségek felkészítésében. Már csak két megyében kell létrehozni EIP-t.
2. Rendezvények, kiállítások szervezése
2001 folyamán 11 Európa Nap megrendezésére került sor. Az Európa Napok rendezvényei tömegeket megmozgató, átfogó tájékoztatási akciók, ebben az évben is különösen a kisebb településeken voltak sikeresek.
A KÜM EU információs standdal részt vett az Utazás 2001 szakkiállításon, a 105. BNV-n és a Budapesti Autószalon kiállításon.
- 2 EU-s témák az elektronikus médiában
Pályázatot hirdettünk az elektronikus média számára, 26 pályázatot támogatunk.
 1. Nyomtatott sajtó
Pályázatot hirdettünk szaklapoknak, réteglapoknak, folyóiratoknak, helyi-kistérségi lapoknak, 34 pályázatot támogatunk.
 2. Kiadványok, broszúrák támogatása
KÜM kiadványok - így a nagyon népszerű "Engem is érint" sorozat új tematikus füzetének a megjelentetését - és egyéb EU-s tárgyú szakkönyvek kiadását támogattuk.
 3. Telefonos Tájékoztató Szolgálat beindítása és az azt kiszolgáló informatikai háttér és adatbázis létrehozása
A csatlakozással és az Európai Unióval kapcsolatos tájékoztatási háttér megteremtésében kiemelt jelentőségű a Külügyminisztérium átfogó adatbázisának létrehozása. A folyamatosan bővülő adatbázis kiszolgálja a 2002-ben induló telefonos tájékoztató szolgálatot, az EIP hálózatot, valamint információkat nyújt a széles közvéleménynek is.
A Központi Egység és a Telefonos Tájékoztató Szolgálat (KETT SZ) működtetésére közbeszerzési eljárást folytatunk.
 4. Közvélemény-kutatások
A kommunikációs stratégia állandó megújításához feltétlen szükséges a csatlakozással kapcsolatos vélemények folyamatos nyomon követése. A következő átfogó felmérésre 2002 őszén kerül sor közbeszerzési eljárás keretében.
 5. Könyvtárprogram
A program elsősorban a vidéki, részben községi könyvtárak EU-s dokumentációval történő ellátását támogatja, hozzájárulva ezzel az elmaradottabb rurális térségek tájékoztatásának javításához.

A Külügyminisztérium által megvalósított kommunikációs és közvélemény-felkészítési program 2001-ben fordulóponthoz érkezett. Az általános és részben célzott tájékoztatás mellett egyre nagyobb figyelmet fordítunk a csatlakozással kapcsolatos, leggyakrabban felvetődő kérdések megválaszolására, az esetlegesen felmerülő kételyek eloszlatására. Külön stratégia keretében foglalkozunk a folyamat megértéséhez és a helyes döntéshez szükséges legfontosabb üzenetek, a csatlakozási tárgyalásokon elért eredmények hatékony és gyors közvetítésével úgy a döntéshozók és a véleményformálók, mint a lakosság legszélesebb rétegei számára.

III. A csatlakozási folyamat

III. 1. A csatlakozási folyamat és a tárgyalások helyzete és kilátásai

A csatlakozási folyamat

A bővítési folyamat és a csatlakozási tárgyalások fejlődése szempontjából a 2000 decemberi **nizzai Európai Tanács** két fontos döntést hozott: megszülettek az *intézményi reformok* és megerősítést nyert az *új bővítési stratégia*. Az intézményi döntések 2002 végéig vállalt ratifikálásával az EU teljesítette az utolsó előfeltételt a bővítés 2002 végi / 2003 eleji elméleti megkezdése előtt.

Az új bővítési stratégiában foglalt tárgyalási ütemterv végrehajtása a svéd elnökség alatt rendkívül sikeresen indult meg. A négy alapszabadság, a környezetvédelem, az adózás és a vámunió lezárása mennyiségi és minőségi értelemben is áttörést eredményezett a csatlakozási tárgyalásokon. Ez tette lehetővé, hogy a 2001. júniusi **göteborgi Európai Tanács** a nizzai megfogalmazáshoz képest pontosítsa a bővítés forgatókönyvével kapcsolatos elképzeléseit. A tagállamok rögzítették, hogy az arra felkészült tagjelöltekkel a csatlakozási tárgyalásokat 2002 végéig le kell zárni. Célkitűzésként fogalmazták meg, hogy ezen országok tagként vehessenek részt a 2004-es Európai Parlamenti választásokon, ezzel kiszámíthatóbbá tették a folyamatot.

A 2001. december 14-15-i **Laeken-i Európai Tanács** megerősítette a nizzai és göteborgi időkeretet. Politikai jóváhagyást nyertek a tárgyalások tizenkét hónapon belüli lezárásához szükséges alapelvek (egyéni teljesítmény, differenciálás, a tárgyalásoknak a jelenlegi *acquis* alapján történő folytatása), és eszközök (záró közös állásponatok 2002 eleji kidolgozása, "road map" betartása, akció terv, Csatlakozási Szerződés szövegezésének megkezdése). Az EU ezúttal már elhatározottságát fejezte ki a csatlakozási tárgyalások 2002 végéig történő lezárására a felkészült tagjelöltekkel, s így azok már teljes jogú tagként vehetnek részt a 2004-es EP-választásokon. A Következtetések nevesítve felsorolja a tárgyalások lezárására képesnek mutakozó 10 tagjelöltet. Bulgária és Románia részére speciális támogatást, módosított "road map"-et és az összes fejezet 2002 folyamán történő megnyitását helyezi kilátásba.

A tíz tagjelölt első körös felvétele lehetőségének felvázolásával az Európai Tanács követte a Bizottság szándékát: lehetőség szerint az arra esélyes 10 tagjelölt mindegyike helyet kapjon az első körben. Az első kör megnevezésével kapcsolatos végső döntés azonban a göteborgi időkeret határához közeli időpontban, a Bizottság 2002 októberi éves záró értékelése alapján várható. Magyarország érdeke, hogy a térség minél több országa legyen képes eleget tenni a kritériumoknak és az első körrel 2004. január 1-jén csatlakozni az EU-hoz. Az első kör létszáma nem jelenthet újabb előfeltételt, s immár a dátumoknak – 2002 és 2004 – és kritériumoknak kell egyértelműen prioritást kapniuk. Elfogadhatatlan lenne, ha felkészült tagjelölteket várakozásra kényszerítenék.

Magyarország stratégiája a 2004 eleji csatlakozás célkitűzésére épül. A fő figyelmet továbbra is a tárgyalások előre haladására, a kedvező záró értékelésre fordítjuk annak érdekében, hogy 2002 őszén, az október közepi brüsszeli EiT időpontjára megteremtődjenek a feltételek a végső politikai döntések meghozatalához és a tárgyalások 2002 vége előtti lezárásához.

Mindehhez a spanyol Elnökséget követő dán elnökségi program (“Koppenhágától Koppenhágáig”) megfelelő támogatást nyújthat. Egyúttal továbbra sem hagyhatók figyelmen kívül az ismert kockázati tényezők (első kör kijelölése, pénzügyi kérdések, CAP reform, választások 7 tagállamban és 4 tagjelölt országban, ciprusi probléma, EU-n belüli gazdasági helyzet stb.).

A csatlakozási tárgyalások helyzete

A belga elnökség eredményei: A svéd elnökség eredményeit mennyiségileg nem lehetett megismételni. Kitűzött célunkat a kijelölt fejezetek érdemi tárgyalására és lehetőség szerinti lezárására sikerült tartanunk. A napirenden lévő dossziék (verseny, közlekedés, bel- és igazságügy, mezőgazdaság) közül a bel- és igazságügyi (november 28), majd a közlekedés fejezetet (december 21.) lezártuk. Az ideiglenesen lezárt fejezetek száma 24-re emelkedett.

A spanyol elnökség: 2001 végén lényegében véget ért a fejezeteket középpontba helyező, ill. a derogációkra koncentráló tárgyalás. A jövőben veszt jelentőségéből a lezárt dossziék száma. A spanyol elnökségre ütemezett, pénzügyi vetületük miatt kölcsönhatásban levő fejezetek (mezőgazdaság; regionális politika; költségvetés) tárgyalása során a beilleszkedés általános feltételrendszere alakul ki.

Alapkérdés a záró tárgyalási csomag időzítése és tartalma. 2002. január 30-án a Bizottság nyilvánosságra hozta a globális csomag tárgyalásának megkezdéséhez szükséges, a bővítés finanszírozásának irányelveire vonatkozó javaslatait (“**Issue Paper**”). *Eljárási szempontból* jelentős előrelépést jelent, hogy a Bizottság elkészítette a legsúlyosabb tárgyalási problémákat tartalmazó három fejezet (mezőgazdaság, regionális politika, költségvetés) tárgyalásának megkezdéséhez szükséges javaslatait és irányelveit. Az EU törekszik a “road map” és a göteborgi-laekeni időkeret betartására, a csatlakozási tárgyalások 2002 végéig történő lezárására. Az EU végső álláspontjának kialakítása a horizontális javaslatok birtokában kezdetét veheti, és várhatóan három szakaszban zajlik le. Március-áprilisra a közös álláspontok tervezeteinek elkészítése országonként és fejezetenként. Ezt követően a road map-nek megfelelően június végéig kialakulhatnak a végleges közös álláspontok. Majd a hivatalos és érdemi tárgyalások során, 2002 második félévében megszülethetnek a fejezetek lezárását lehetővé tevő kompromisszumos megoldások. *Tartalmi szempontból* az EU pozíciója a következő hónapokban alakul ki és kerül elfogadásra a tizenöt tagállam által. A tárgyalások során Magyarország álláspontja arra épül, hogy az egységes belső piacon belül azonos versenyfeltételeket kell biztosítani az új tagországok és azok termelői, gazdasági szereplői számára. Ez egyaránt vonatkozik a mezőgazdasági és a regionális támogatásokra. Ezen alapelv érvényesítése elengedhetetlen ahhoz, hogy a magyar mezőgazdasági termelők és gazdasági szereplők ne kerüljenek hátrányos versenyhelyzetbe. A *mezőgazdaság* tekintetében nem elfogadható olyan rezsim kialakítása, amely a támogatási rendszerben mutatkozó eltérések versenyfeltételeket torzító hatása miatt az egyébként versenyképes termelők helyzetét ellehetetlenítené. A bizottsági javaslat különösen a közvetlen termelői támogatások tekintetében áll jelentősen messze a magyar elvárásoktól. A *strukturális és kohéziós politika* eredeti célja, hogy az egységes belső piacon az átlagosnál kevésbé fejlett régiók mielőbb elérjék az Unió átlagos fejlettségi szintjét, s ezáltal kiegyenlítődjön a versenyhátrány. Magyarország ebben a tekintetben is a jelenlegi tagországok részére nyújtott támogatás szintjének elérésében érdekelt.

A Bizottság javaslatainak részletes elemzését követően a magyar Kormány mind a “visegrádi négyek”, mind a “luxembourgi hatok” körében az eddiginél is szorosabb együttműködést fog

kezdeményezni, az irányelvekkel kapcsolatos azonos érdekek felmérése, és a közös érdekek hatékony és eredményes képviselését elősegítő módszerek kialakítása céljából.

A spanyol elnökség kész a csatlakozási tárgyalások "road map" szerinti folytatására, a tárgyalások alapelveinek érvényesítésére (egyéni teljesítmény, differenciálás, a tárgyalásoknak a jelenlegi *acquis* alapján történő folytatása). A ütemterv szerinti haladás mellett folytatódik a "left over" dossziék tárgyalása is, s így az egyes tagjelöltek által lezárt fejezetek számának tekintetében további kiegyenlítődés várható.

Az elnökség kiemelt figyelmet fordít a tagjelöltek intézményi kapacitásának továbbfejlesztésére. A sevillai EiT-n az egyes tagjelöltek intézmények felkészültségét értékelő jelentés (Bizottsági Akció Terv) előre vetítheti a 2002 októberében megszülető éves jelentések előkészítéséhez kapcsolódó vitákat. A bővítés szempontjából figyelemre méltó a spanyol elnökség szándéka, hogy a tagjelölteket megismertesse az Unió munkamódszereivel. E célból új formában (első napi ülésre) hívják meg a tagjelölteket a lisszaboni folyamat továbbfejlesztésével foglalkozó barcelonai EiT-re (március 15.), majd a júniusi sevillai csúcstalálkozóra. Kiemelt figyelmet érdemel továbbá a Konvent, amely március 1-jén kezdi meg munkáját. Az elnökség alatt kezdi meg munkáját a Csatlakozási Szerződést Szövegező Bizottság.

Összességében a tárgyalások lezárása 2002 végén, 2003 elején reális célkitűzésnek tűnik. Ezt követően kerül sor a Csatlakozási Szerződés parafálására, a záró bizottsági vélemény, az EP állásfoglalásának és a Tanács határozatának megszületésére, majd a Szerződés aláírására, amit a ratifikáció követ. Magyarország megítélése szerint ezek a lépések elvégezhetők oly módon, hogy a Csatlakozási Szerződés 2004. január 1-jén hatályba léphessen.

A magyar Kormány – igazodva a körvonalazódó stratégiai kerethez – cselekvési tervet készített, amely a belső felkészülés oldaláról biztosítja a feltételeket a pozitív záró értékelés megszületéséhez (annak kimondásához, hogy hazánk megfelel a koppenhágai kritériumoknak), és a tárgyalások év végi lezárásához. Egyes feladatokat a csatlakozási tárgyalások lezárása (feltételezett dátum 2002 vége) és a Csatlakozási Szerződés hatályba lépése (magyar céldátum 2004. január 1.) közötti időszakra ütemez. A kettős szakaszolású cselekvési program három fő elemre épül:

1. A felülvizsgált Jogharmonizációs Program és Nemzeti Program;
2. A Bizottsági Akció Terv (koordinált kialakítás és végrehajtás a Nemzeti Program felülvizsgálatával összhangban);
3. A tagállamként való működés szervezeti és személyi feltételeinek megteremtését célzó új kormányzati program (TMP).

III. 2. Bekapcsolódásunk az Európai Unió fő fejlődési irányait jelző együttműködésekbe

III. 2. 1. Közös Kül- és Biztonságpolitika, Európai Biztonság- és Védelempolitika

Közös Kül- és Biztonságpolitika

Az Amszterdami Szerződés (ASZ) 1999-es hatályba lépése óta konszolidálódott az általa kibővített Közös Kül- és Biztonságpolitika (KKBP) intézményi struktúra és eszköztár. 1999 novemberében kezdte meg működését a tervező, elemző és válság-előrejelző egység (PPEWU – Policy Planning and Early Warning Unit), illetve ezt megelőzően, októberben kinevezték

Javier Solana, korábbi NATO-főtitkárt a KKBP főképviselőjének (CFSP High Representative) posztjára.

A Szerződés értelmében a főképviselő “támogatja a Tanácsot a közös kül- és biztonságpolitikára vonatkozó kérdésekben, hozzájárulva annak megfogalmazásához, kidolgozásához és a döntések megvalósításához, továbbá adott esetben a Tanács nevében és az elnökség felkérésére cselekedve, irányítja a harmadik féllel folytatott politikai párbeszédet”. A KKBP főképviselő eddig elsősorban a Balkánon és a Közel-Keleten kifejtett, s a KKBP koherenciáját elősegítő tevékenységét széles elismertség övezi.

Az ASZ értelmében változott a trojka fogalma is, miszerint a soros elnökséget betöltő országot a következő elnök, a KKBP főképviselő, illetve szükség szerint az Európai Bizottság támogatja tevékenységében. A szavazást illetően két újdonságot vezettek be: lehetővé vált az egyhangú döntéshozatal merevségét enyhítő ún. konstruktív tartózkodás, illetve a közös stratégiák szélesítik azon KKBP-akciók körét, amelyek esetében alkalmazni lehet a minősített többségű szavazást. Az EU eddig három közös stratégiát alkotott, sorrendben Oroszországról, Ukrajnáról és a földközi-tengeri térségről.

A szeptember 11-i események új megvilágításba helyezték a KKBP-t, hangsúlyozva a hatékony és koherens európai kül- és biztonságpolitika mielőbbi megvalósításának szükségességét. A terrortámadásokat követően az Európai Unió a KKBP megerősítése, illetve az Európai Biztonság és Védelempolitika (EBVP) kialakítási folyamatának felgyorsítása mellett döntött. Rövid távon ugyanakkor az új helyzet “nyertese” inkább a KKBP lesz. Felértékelődött és látványosabbá is vált az EU hagyományos külpolitikai tevékenysége, s több területen nagyobb megközelítésbeli összhang mutatkozik az EU és az USA között. A KKBP erősödése maga után húzhatja a védelmi politikai együttműködést is.

Európai Biztonság- és Védelempolitika

Az Európai Unió 2001-ben lezajlott svéd és belga elnöksége alatt tovább folytatódott az európai biztonság- és védelempolitika (EBVP) kiépítése. A 2001-es évben jórészt a korábbi elvi döntések gyakorlati megvalósítása zajlott.

A Göteborgban és Laekenben kiadott elnökségi jelentések megerősítették, hogy az Unió folytatja a Kölnben és Helsinkiben meghatározott célok teljesítését: a biztonságpolitikai döntéshozatal autonóm képességének megerősítését, amely lehetővé teszi, hogy – amennyiben a NATO, mint szövetség nem érintett – az EU katonai műveleteket hajtson végre válsághelyzetek rendezése érdekében. Az Uniónak képessé kell válnia az ún. petersbergi feladatok ellátására. (Ezek: a humanitárius és mentési műveletek, békefenntartói feladatok, valamint a válságkezelő harci alakulatok feladatai, köztük a béketeremtés.) Ennek nyomán az Európai Unió mind katonai, mind pedig polgári téren rendkívül széles eszköztár mobilizálására lesz képes, ami alkalmassá teszi a válságok átfogó kezelésére és/vagy megelőzésére. Göteborgban az EBVP válságmegelőző programmal gazdagodott.

A laekeni belga elnökségi jelentés ismét megerősítette, hogy az EBVP fejlődése nem vonja maga után az önálló európai hadsereg létrehozását, a tagállamok nemzeti kontingenseinek mobilizálása szuverén döntéseiken fog alapulni. Az érintett tagállamok számára tehát változatlanul a NATO jelenti a kollektív védelem alapját.

A helsinki Európai Tanács (EiT) által meghatározott ún. Headline Goal-ban (HG) konkretizált katonai erők (60 000 fő) összetételében a hiányzó kapacitások pótlására a belga soros elnökség 2001. november 19-én katonai képességfejlesztési konferenciát hívott össze. Ennek során a tagállamok megerősítették a 2000. évben tett felajánlásaikat, illetve számos területen mind mennyiségileg, mind minőségileg túlhaladták azokat. Ez több hiányosság megszüntetését tette lehetővé. A konferencián a tagállamok elfogadták az Európai Képesség Akciótervet, amely a még fennálló katonai képességi – elsősorban stratégiai jellegű - hiányosságok azonosítását és megszüntetését célozza. Ezzel a konferencia során nemcsak az aktuális helyzet felmérésére, hanem a problémák megoldását elősegítő kötelezettségvállalásra is sor került. Az EBVP partnerországokkal (nem EU-tag európai NATO szövetségesek [Hatok], valamint egyéb tagjelölt államok [a két kategória együtt: Tizenötök]) november 20-án sorra került külügy- és védelmi miniszteri találkozón magyar részről megerősítettük a 2000-ben tett felajánlásunkat (egy gépesített lövész zászlóalj, valamint egy Mistral alacsony magasságú rakéta légvédelmi [SHORAD] szakasz).

A válságkezelés polgári eszközökkel zajló változatának tekintetében a 2000. júniusi feirai EiT szintén 2003-ig egy 5000 fős rendőri alakulat felállítását határozta el, amely képes lesz nemzetközi konfliktus-megelőzési és válságkezelési feladatok ellátására. 2001. november 19-én a belga elnökség szervezésében rendőri képességfelajánlási konferenciára is sor került, melynek során a fenti mennyiségi előirányzatot az Unió teljesítette: felállítható az 5000 fős rendőri erő, amelyből 1400 fő (az előirányzott 1000-rel szemben) 30 napon belül bevethető lesz. A rendőri válságkezelés két nagy jövődöbéli területe – a helyi rendőrség megerősítése, illetve helyettesítése – ellátásához azonban még jelentős minőségi fejlesztésre lesz szükség.

Magyar szempontból jelentős, hogy a rendőri erők tekintetében Göteborgban sikerült elfogadni a harmadik országok bevonásának részletes szabályait, alapvetően a katonai válságkezelésben való részvétel mintájára. November 20-án EU+15-ös keretben belügyminiszteri konferenciára is sor került, ahol az EBVP partnerországok is megtették felajánlásaikat. Magyar részről 107 fős, 2003 végétől hozzáférhető rendőri kontingenst ajánlottunk fel a létrehozandó európai válságkezelő erőkhöz.

A svéd soros elnökség folyamán megalakultak az EBVP állandó politikai és katonai szervei: a Politikai és Biztonsági Bizottság (PSC), az Európai Unió Katonai Bizottsága (EUMC) és a Katonai Törzs (EUMS). Mindhárom testülethez módja nyílt a 15 EBVP partnerországnak kapcsolattartó személy, illetve az EUMS esetében összekötő tiszt jelölésére. Magyar részről a jelölés 2001 folyamán megtörtént. Ezen túlmenően a hagyományos EU struktúrákon belül is igyekeztek “leképezni” az EBVP fő területeit, így a Tanács Főtitkársága keretében a politikai, a védelmi, illetve a polgári válságkezelési kérdésekkel foglalkozó igazgatóságok szerveződtek. Ezekkel a konkrét válsághelyzetek (pl. Macedónia) esetében a Tanács, a Bizottság és az elnökség képviselői sikeresen tudtak együttműködni. A válságkezelési mechanizmusokat illető döntési kompetenciák ugyanakkor még nem stabilak, ezért a döntéshozatali eljárásokat megszilárdító gyakorlatok szükségesek. Az intézményépítés folyamatában jól megfigyelhető a Politikai és Biztonsági Bizottság szerepének és befolyásának folyamatos növekedése.

A laekeni EiT legfontosabb biztonságpolitikai döntése az EBVP működőképessé nyilvánítása volt. Az erről szóló nyilatkozat megállapítja, hogy az EBVP kiépítése folyamán sor került az európai katonai és civil képességek megerősítésére és a megfelelő döntéshozatali struktúrák kialakítására. A 2001 novemberi katonai és rendőri képességfejlesztési konferenciákat követően az Unió mára képessé vált bizonyos válságkezelő műveletek folytatására. A

működőképessé nyilvánításra csak korlátozottan került sor. A nyilatkozat megfogalmazása szerint az Unió abban a helyzetben van, hogy a rendelkezésére álló eszközök és képességek további fejlesztésével összhangban fokozatosan egyre összetettebb műveleteket hajtson végre. A nyilatkozat - az előzetes várakozásoknak megfelelően - a katonai és polgári válságkezelésre is kiterjed.

A nizzai EiT rögzítette az EBVP partnerországok döntés-előkészítésbe történő bevonásának szabályait, hangsúlyozva az EU nyitottságát valamint azt, hogy a petersbergi feladatok végrehajtása során támaszkodni szándékozik a nem EU-tag európai NATO szövetségesek és tagjelölt országok hozzájárulásaira, különösen azokéra, amelyek jelentékeny erőket képesek és hajlandók mozgósítani e célból. Ugyanakkor ez a nyitottság nem kérdőjelezheti meg az EU döntéshozatali autonómiáját. Jelenlegi státuszunkban az EU által vezetett válságkezelési akciókban való részvételünk lehetősége abban az esetben tekinthető automatikusnak, ha az EU igényt tart NATO eszközökre is. Egyéb esetekben bevonásunk a Tanács döntésétől függ. A bevonás céljából az EU rendszeres találkozókat tart a 15-ös és 6-os körben.

A nizzai elnökségi jelentés aláhúzza, hogy az Unió rendkívüli jelentőséget tulajdonít a NATO tervező képességeihez történő hozzáférés, valamint egyes NATO eszközök és képességek rendelkezésre bocsátása lehetőségének (Berlin plusz). Erre azonban 2001 folyamán nem született végleges megoldás.

Az elmúlt év az EU és NATO kapcsolatában strukturáltabb és gyakorlatiasabb együttműködést hozott. A balkáni válságövezetekkel összefüggésben kibontakozott rendszeres és érdemi dialógus - amelyet konkrét lépések is követtek - minőségi változásnak tekinthető. Az EU és a NATO a Balkánon olyan kérdésekben is szoros összhangban tudott tevékenykedni, amelyekben elméleti szinten még nem született közöttük megállapodás. Az együttműködés intézményesült: számos Észak Atlanti Tanács-Politikai és Biztonsági Bizottság (NAC-GAC) együttes ülést tartottak, és a NATO májusi miniszteri értekezlete margóján Budapesten sor került a két szervezet első hivatalos külügyminiszteri találkozására. 2001 folyamán a két szervezet Katonai Bizottsága is tartott találkozót.

Magyarország erősen érdekelt abban, hogy az EU és a NATO között hatékony, átlátható és a két szervezet döntéshozatali autonómiáját tiszteletben tartó kapcsolatrendszer alakuljon ki, amely biztosítja a két szervezet érdemi biztonságpolitikai párbeszédét.

A NYEU 2000. novemberi Marseille-i miniszteri ülésének következtetéseivel összhangban az EU két elvi döntést hozott a petersbergi feladatok integrálása terén: a NYEU jelenlegi struktúráinak lényegi elemeit adaptálva a műholdközpont és a biztonságpolitikai kutatóintézet létrehozásáról ügynökségek formájában, valamint az albániai rendőri misszió közvetlen irányításának átvételéről. 2001. július 20-án a Tanács "közös akció" formájában döntött az Európai Unió Műholdközpontjának és az Európai Unió Biztonságpolitikai Kutatóintézetének felállításáról. Mindkét intézmény 2002. január 1-jén kezdte meg operatív működését.

A műholdközpont létrehozásáról szóló tanácsi "közös akció" egyik cikke szerint az EBVP partnerországok a "közös akcióhoz" csatolt mellékletben rögzített szabályok szerint kapcsolódhatnak a műholdközpont tevékenységéhez. Novemberben levélben értesítettük a Tanács főtitkárát, hogy a megfogalmazott szabályok a Magyar Köztársaság számára elfogadhatóak és megfelelő alapot adnak a magyar csatlakozásra a műholdközpont tevékenységéhez. Erre 2002. január 1-től sor került.

III. 2. 2. Terrorizmus elleni cselekvési terv

A terrorizmus elleni küzdelem érdekében született közösségi döntések

Az Egyesült Államok elleni terrortámadások nyomán az Európai Unióban azonnali döntés született a terrorizmus elleni küzdelem erősítéséről, a lehetséges válaszlépések számbavételéről. Ennek érdekében szeptember közepén sor került több rendkívüli terrorizmus elleni tanácsülésre (Európai Tanács, Általános Ügyek Tanácsa, Bel- és Igazságügyi Tanács, Közlekedési Tanács, ECOFIN) amelyek során kialakították a terrorcselekményekkel szembeni európai politikát és a válaszlépéseket tartalmazó akcióttervet. Az akcióttervet a Bizottság táblázatos formában összefoglalta, majd az Általános Ügyek Tanácsa 2001. október 17-én elfogadta. Az akciótterv része annak az átfogó jelentésnek, amit az ÁÜT, mint a terrorizmus ellenes lépések koordinátora a genti Európai Tanács elé terjesztett, amely elfogadta azt. Az akciótterv megvalósítása folyamatosan megtörténik, az uniós szervek ülésein folyamatosan figyelemmel kísérik a megtett és tervezett lépéseket, intézkedéseket.

A jogalkotási folyamatban a terrorizmus elleni küzdelem kapcsán született legfontosabb kezdeményezések a terrorizmus fogalmának meghatározásáról, valamint az európai letartóztatási parancsról szóló kerethatározat tervezetek.

A Bel- és Igazságügyi Tanács 2001. december 6-i ülésén a terrorizmus meghatározásáról sikerült politikai megegyezésre jutni, míg az európai letartóztatási parancs ügyében a laekeni csúcsertekezlet kapcsán született döntés. A jogszabályok szövegének végső egyeztetése folyamatban van, közzétételük a közeljövőben várható.

2001. december 27-én a Tanács rendeletet adott ki a terrorizmussal gyanúsított személyek és szervezetek elleni fellépésről. A terrorista gyanús személyek és szervezetek listáját határozatban tették közzé, amelyet a rendelet alapján rendszeresen aktualizálni fognak.

A terrorizmus elleni küzdelem érdekében született magyar intézkedések

A terrortámadások kapcsán a magyar Kormány is szükségesnek látta megfelelő lépések megtételét a terrorizmus elleni nemzetközi együttműködésben való fokozottabb részvétel, valamint Magyarország biztonságának erősítése, a terrorizmus elleni küzdelem hatékonyságának növelése érdekében. Ezen célok megvalósítása érdekében, összhangban az Európai Unió lépéseivel, számos intézkedés született.

A Kormány határozata alapján a Külügyminisztérium vezetésével tárcaközi bizottság jött létre a terrorizmus elleni harc európai politikájához, valamint akciótterveihez történt csatlakozásunkból adódó feladatok végrehajtását biztosító intézkedési terv összeállítása és a megvalósítás figyelemmel kísérése céljából. A tárcaközi bizottság intézkedési tervet készített a terrorizmus elleni európai politika és akciótterv egyes konkrét pontjainak végrehajtásával összefüggésben megtett és tervezett kormányzati intézkedésekről. Ebben meghatározzák az igazságügyi és a rendőrségi együttműködés, a terrorizmus finanszírozásának megakadályozása, a határellenőrzés, a repülés és a repülőterek biztonsága, valamint a nemzetközi politikai együttműködés terén szükséges lépéseket. A részletes intézkedési tervet, amely tartalmazza a megvalósításért felelős intézményeket és határidőket, a Kormány elfogadta.

Az intézkedési terv végrehajtása folyamatosan megtörténik, ezt a tárcaközi bizottság figyelemmel kíséri. A bio-terrorizmus által támasztott új kihívásoknak megfelelően a tárcaközi bizottság kibővült. Az intézkedési tervet a végrehajtás tapasztalatai alapján folyamatosan aktualizálja.

A terrorizmus elleni küzdelem kapcsán a legfontosabb intézkedés “a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről” szóló törvény, melyet a parlament 2001. november 27-én fogadott el. A törvény felhatalmazza a Kormányt, hogy 90 napig ideiglenes intézkedéseket vezessen be a terrorista, valamint a terrorizmust támogató szervezetek, személyek ellen. A törvény szigorítja a pénzmosás elleni törvény rendelkezéseit, így hatályba lépésétől kezdve megszűnt Magyarországon az anonim betétek nyitásának lehetősége, a meglévő állományokat névre szólóvá kell átalakítani. A pénzmosási törvény hatályának új szakmákra vonatkozó kiterjesztése összhangban van az EU vonatkozó irányelveivel.

A Kormány a pénzmosás elleni fellépés koordinálására kormánybiztost nevezett ki, akinek a vezetésével pénzmosás elleni tárcaközi bizottság működik, mely az érintett szervek képviselőinek részvételével rendszeresen ülésezik. A bizottság koordinálja a jogszabályi feladatok végrehajtását, melynek során együttműködik az Egyesült Államok szakértőivel, az amerikai részről átadott, terrorizmussal gyanúsított személyek és szervezetek nevét tartalmazó listák ellenőrzésében, és a szükséges intézkedések (számlák befagyasztása) megtételében.

A pénzmosás elleni küzdelem kapcsán a Magyar Kormány nevében a kormánybiztos tárgyal a külföldi partnereinkkel és a nemzetközi szervezetek képviselőivel.

Magyarország 2002. január 11-én csatlakozott a 2001. december 27-én közzétett, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2001/930/CFSP, és 2001/931/CFSP közös álláspontokhoz. Az Európai Unió fenti jogszabályai tartalmazzák a terrorizmussal gyanúsított személyek és szervezetek listáját, melyet a pénzmosás elleni tárcaközi bizottság szintén ellenőriz és szükség esetén intézkedik.

A terrorizmus elleni küzdelem kapcsán született közösségi joganyag átvételéhez és alkalmazásához szükséges lépéseket, összhangban vállalt kötelezettségeinkkel, megteesszük.

III. 2. 3. Fenntartható gazdasági fejlődés, lisszaboni folyamat

A csatlakozási felkészülés eddigi szakaszában a hangsúly a közösségi politikák átvételére, illetőleg az azokat végrehajtó intézményrendszer kiépítésére és megerősítésére helyeződött. A csatlakozást közvetlenül megelőző alkalmazkodási időszak óhatatlanul egyoldalú áldozatvállalásokkal jár együtt. A csatlakozást követően ennek gyümölcsei beérnek: a közösségi politikák közvetlen magyarországi alkalmazása a nemzeti fejlesztési erőfeszítésekkel párosulva új gazdaságfejlesztési dimenziót hoz létre. Ennek a dimenzióknak a kitöltése, a közösségi politikák közvetlen hazai alkalmazásából adódó feladatok egyrészt a gazdaságpolitika egészét érintik, másrészt strukturális jellegűek (mint a mezőgazdaság vagy a regionális politika esetében).

A gazdaságpolitikai eszköztár megválasztását már 2001-ben is olyan célok határozták meg, amelyek az uniós csatlakozás szempontjából is alapvetők: az EU növekedési átlagát meghaladó fenntartható növekedés, a pénzügyi és árstabilitás megőrzése mellett; a versenyképesség növelése; a társadalmi kohézió erősítése; majd az euró bevezetése.

Magyarország 2000-ben elérte az Unió (vásárlóerő paritáson számított) átlagos egy főre eső GDP-jének 52%-át. A 2001. évi adatok várhatóan a felzárkózás továbbvitelét erősítik meg, az Unió és Magyarország között az utóbbi javára fennálló növekedési differenciál miatt. Az előrejelzések szerint az egy főre eső GDP Magyarország esetében 2005-re az EU átlag 60%-a fölé emelkedik, ami magasabb, mint Írország (59% 1973-ben), illetve Portugália (54%, 1986-ban) közösségi csatlakozásának idejében mért hasonló mutatója.

A magyar gazdaságnak az Európai Unió gazdaságába történő beilleszkedése a csatlakozás előtt folyamatosan történik. A magyar gazdaságnak az Unió gazdaságába való integráltsága a csatlakozás idejére olyan fokú lesz, ami elkerülhetővé teszi sokkhatás érvényesülését. A magyar gazdaság és az EU gazdasága között a kereskedelmi és nem-kereskedelmi korlátok alapvetően megszűntek. Az ipari termékek teljes szabad kereskedelme mellett a magyar mezőgazdaság exportjának 77%-a élvez vámmentességet. Az áruk szabad forgalma mellett megvalósult a tőke és a szolgáltatások áramlásának nagyfokú szabadsága. A termelési tényezők közül már csak a munkaerő mozgása korlátozott.

Az Európai Unió piacához történő magas fokú illeszkedést legjobban a kereskedelem jellege és arányai mutatják. Mint arról az áruk szabad áramlása részben már beszámoltunk, az Európai Közösség Magyarország legnagyobb kereskedelmi és gazdasági partnere, az első tíz magyar külkereskedelmi partner között hét EU tagállam található. Az EU külkereskedelmét tekintve Magyarország az Unió exportjában a 9., importjában a 8. helyet foglalja el. Az áruszerkezetet tekintve a magyar kivitelben továbbra is az átlagosnál gyorsabban nő a gépek, gépi berendezések forgalma, amely behozatalunkban is meghatározó. Ennek megfelelően az iparágon belüli kereskedelem indexe (amely azt méri, hogy egyes országok mekkora mértékig kereskednek egymással ugyanazokban az árucsoportokban) Magyarország esetében az EU viszonylatában 60%. Ez az arány hasonló Olaszország (61%) mutatójához és megegyezik Dánia (60%) indexével; ugyanakkor meghaladja Portugália (51%) és Görögország (27%) hasonló mutatóját.

Magyarország és az Európai Unió közép- és hosszú távú versenyképességét nagyban meghatározza a tudásalapú gazdaság kiépítése. A tudásalapú gazdaság célkitűzését az Európai Tanács 2000. március 23-24-i Lisszabonban megtartott rendkívüli csúcstalálkozóján fogalmazta meg. Eszerint az Uniónak - a fenntartható gazdasági növekedés, bővülő foglalkoztatás és erősödő társadalmi kohézió mellett - a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb, tudáson alapuló gazdaságává kell válnia 2010-re. Ezen átfogó stratégia lényege, hogy az EU a modern gazdaság segítségével (pl. Internet, elektronikus kereskedelem, biotechnológia, telekommunikáció) adjon választ a gazdasági és szociális kihívásokra. Ennek a célnak az elérése érdekében a tagállamok közötti együttműködés során kiemelt hangsúlyt kapnak az olyan új elemek, mint az ún. nyitott koordináció módszere, amely révén a tagállamok a kitűzött célok elérése érdekében közösen keresik a legjobb - minden tagállam számára alkalmazható - megoldásokat, illetve leghatékonyabb eszközöket. A környezetvédelmi stratégiai fontosságától vezérelve a 2001 márciusi stockholmi EiT tovább finomította az új technológiákkal kapcsolatos gazdasági reform alapvető mechanizmusát – integrálva a fenntartható fejlődés stratégiai céljait – konkrét feladatait, illetve ennek menetrendjét.

A célok elérésére készített átfogó stratégiával, illetve az ehhez kapcsolódó "eEUROPE 2002" akciótervvel Magyarország teljes mértékben azonosul. Az "eEUROPE"-hoz hasonló, de kifejezetten a közép- és kelet-európai tagjelöltekre szabott "eEUROPE+" kezdeményezés kidolgozásában magyar szakértők is folyamatosan részt vesznek. Az "eEUROPE+" dokumentumot hivatalosan az Európai Tanács 2001 júniusában Göteborgban tartott ülésén fogadták el. Az Európai Bizottság többször is kifejezte azon szándékát, hogy az "eEUROPE" és "eEUROPE+" akcióterveket azok végrehajtása után (2002, illetve 2003) összevonja egy, az összes tagot, illetve tagjelöltet is átfogó egységes programba.

Magyarország az elmúlt években jelentős haladást ért el az információs társadalom kiépítésében. Erősödik az oktatás, a képzés terén folyó párbeszéd és együttműködés az Unióval és tagországaival. Az EU-hoz történő jogközelítés eredményeképp 2001 folyamán elfogadásra került az elektronikus aláírásról, valamint az elektronikus kereskedelemről szóló törvény, s hatályba lépett az egységes hírközlési törvény is. A terület szabályozásának felgyorsítását hivatott segíteni a 2001. február 1-től létrejött az Állandó Informatikai Parlamenti Bizottság is.

A V4 országai 2001 szeptemberében létrehozták a Tudásalapú Gazdaság Munkacsoportot, mely közös tudományos, felsőoktatási, K+F, közigazgatási programokkal segíti elő régióink országainak informatikai együttműködését. Magyarország ezen kívül szoros együttműködést alakított ki Nagy-Britanniával, melynek célja, hogy a 2002 tavaszán sorra kerülő Barcelonai rendkívüli EiT-re közös javaslatot dolgozzunk ki az elektronikus közigazgatás (eGovernment) hatékony kiépítésére, illetve használatára. Már a 2001 márciusi stockholmi rendkívüli EiT-re brit-magyar közös nyilatkozat is készült e témában.

Magyarországnak a gazdasági szempontok mellett számos más érdeke is fűződik ahhoz, hogy az uniós törekvésekbe bekapcsolódjon. Az együttműködés egyfelől igazolja hazánk integrációs érettségét és felkészültségét, demonstrálja, hogy csatlakozásával érdemben tud hozzájárulni a közös kihívások megválaszolásához, másfelől az Unió mostani célkitűzései egybeesnek a magyar törekvésekkel és érdekekkel. A magyar gazdaságpolitikának elő kell segítenie, hogy - összhangban a lisszaboni folyamattal - előmozdítsa a humántőkére épülő, magas hozzáadott-értéket előállító, és ezért hosszabb távon beruházni kívánó vállalkozásokat. Ennek érdekében elsődleges feladat, hogy a kormány átképzésekkel, az oktatás színvonalának emelésével, a tudomány és kutatás-fejlesztés támogatásával járuljon hozzá a szükséges munkaerő biztosításához megfelelő mennyiségben és minőségben.

III. 2. 4. Az Unió jövőjéről folyó vita, a kormányközi konferencia előkészítése

Az Európai Tanács 2000. decemberi nizzai ülésén elfogadott Nizzai Szerződés mellékletét képező "Nyilatkozat az Unió jövőjéről" című dokumentum az EU hivatalos napirendjére tűzte az Unió jövőbeni fejlődésével kapcsolatos összeurópai gondolkodást. A Nyilatkozat kimondja: az európai integráció továbbfejlesztéséről minden korábbinál mélyebb, nyitott párbeszédet kell folytatni, a társadalom legszélesebb körét bevonva, egyben előkészítve a 2004-ben összehívandó újabb intézményi Kormányközi Konferenciát is.

Társadalmi vita az Európai Unió jövőjéről összeurópai szinten

A társadalmi vita európai szintű hivatalos megnyitójára 2001. március 7-én Brüsszelben került sor, s e napon indult el az "Európa jövője Honlap" is, internetes fórumot biztosítva az összeurópai szintű vita számára.

Az Európai Tanács 2001. júniusi göteborgi ülésére a svéd elnökség jelentésben összegezte a nemzeti és összeurópai kezdeményezéseket és a közeli jövőben tervezett lépéseket. A göteborgi elnökségi következtetések felkérlik az Unió jelenlegi és leendő tagjait, hogy a maguk választotta formában terjesszenek jelentést a soron következő elnökségek elé a nemzeti vita állásáról.¹

A nemzeti keretek között folyó jövőkép vita eltérő formákban, de szinte valamennyi tagállamban és tagjelölt országban megindult. A vitát általában a külügyminisztérium irányításával strukturálják, ösztönzik, és elsősorban a vezető politikusok nyilatkozatai generálják.

Magyarország részvétele az összeurópai vitában

A svéd elnökség nevében Persson miniszterelnök március 1-én levélben felkérte Orbán Viktor miniszterelnököt, hogy álláspontja kifejtésével, valamint az Európa jövője vita magyarországi lefolytatásának támogatásával járuljon hozzá az eszmecseréhez. E felkérésnek a miniszterelnök eleget tett, hozzászólása elérhető mind a brüsszeli, mind a magyarországi Európa Jövője honlapon.

2001. június 26-án a belga kormány felkérésére a Belga Királyi Külügyi Intézet a tagjelölt országok számára kollokviumot rendezett Európa jövőjéről. A rendezvényen részt vett és felszólalt Martonyi János külügyminiszter, aki az év folyamán nemzetközi és diplomáciai fórumokon több alkalommal is kifejtette az európai integráció távlati jövőjére vonatkozó elképzeléseit².

A magyarországi vitát hivatalosan a 2001. június 5-én Mádl Ferenc köztársasági elnök meghívására a Parlamentben megrendezett "Az EU és Magyarország közös jövője" című konferencia indította el. A konferencián a parlamenti pártok, az érdekképviselők, civil szervezetek, tudományos-szakmai körök, az egyházak és a diplomáciai testület képviselői, valamint volt közjogi méltóságok vettek részt. A konferencia záró eseményeként a köztársasági elnök megnyitotta a magyar "Európa Jövője Honlapot", mely július óta angolul is hozzáférhető, s része egy online vitafórum is.

Az Európa jövője téma szerepelt az Országgyűlés 2001. november 29-i EU vitanapjának napirendjén.

¹ 2001. november 30-án az Európa jövője magyarországi vitáról összefoglalót továbbítottunk brüsszeli EU missziókon keresztül a Coreper számára.

² 2001. augusztus 23-án Helsinkiben a finn nagykövetség éves értekezletén, szeptember 8-án az Európai Unió külügyminiszterek informális genvali ülésén, szeptember 10-én a dán parlament Európai Bizottságának nyilvános meghallgatásán, november 2-án a Londoni Egyetem és londoni Magyar Kulturális Központ által közösen szervezett Magyarország 2010 konferencián, november 6-án a francia Nemzetgyűlés és a Szenátus EU delegációinak európai vitanapján, valamint a november 30-december 1-én Budapesten megrendezett Német-Magyar Fórumon.

A civil szervezetek, kutatóintézetek szervezésében rendezett számos konferencia foglalkozott az európai jövő témájával.

A 2004-es Kormányközi Konferencia előkészítése

A 2001. decemberi laekeni Európai Tanács elfogadta a "Laekeni Nyilatkozat az Európai Unió jövőjéről" című dokumentumot, valamint döntött arról, hogy az Unió továbbfejlődésével kapcsolatos – a Nyilatkozatban vitaiindító jelleggel megfogalmazott – kulcskérdések megvitatására s a lehetséges válaszok megtalálására Konventet állít fel. Az Unió következő kormányközi konferenciáját előkészítő testület elnöke V. Giscard d'Estaing, alelnökei Giuliano Amato és Jean-Luc Dehaene, tagjai a tagállami kormányok 1-1, a nemzeti parlamentek 2-2, az Európai Parlament 16 képviselője és a Bizottság 2 tagja. A Konventben a tagjelöltek a tagállamokkal megegyező képvisellel szerepelnek, a testület működésében részt vehetnek, jogosítványaik annyiban korlátozottak, hogy a tagállamok között kialakult konszenzust nem akadályozhatják meg.

A Konvent magyar tagjait és helyetteseiket az Országgyűlés és a Kormány 2002. január végén kijelölte.

A testület alakuló ülésére 2001. február 28-án Brüsszelben került sor, a Konvent egy évig működik, munkáját olyan időpontban befejezve, hogy az elnök megfelelő időben benyújthassa az Európai Tanácsnak a Konvent munkájának eredményeit. Az elnök valamennyi Európai Tanácson szóbeli tájékoztatást ad a konventbeli előrehaladásról.

A Konvent munkájának eredményeit összefoglaló végső dokumentumot állít össze és terjeszt az állam- és kormányfők elé; ez a vizsgált témákra vonatkozóan tartalmazhat különféle megoldási opciókat (jelezve azok támogatottságát), de konszenzus kialakulása esetén egységes megoldási javaslatokat is. A nemzeti viták eredményeivel együtt e dokumentum képezi majd a végső döntést meghozó Kormányközi Konferencia munkájának kiinduló pontját.

A társadalom bevonására a Konventtel párhuzamosan Fórum nyílik, amely a civil szférát képviselő szervezetek (például szociális partnerek, üzleti világ, NGO-k, tudományos élet) "strukturált hálózataként" funkcionál majd. A részt vevő szervezetek rendszeres tájékoztatást kapnak a Konvent munkájáról, s az Elnökség által meghatározott módon speciális kérdésekről is kifejtetik véleményüket, illetve konzultálhatnak velük. A Fórum célja az Unió jövőjéről már jelenleg is folyó vita kiszélesítése, illetve e vita strukturált keretek közé emelése.

III. 3. Magyarország EU csatlakozását elősegítő külső kommunikációs tevékenység

A bővítési folyamat és a csatlakozási tárgyalások döntő szakaszba lépésével mind az Európai Unió és tagországai, mind a tagjelöltek számára nyilvánvalóvá vált, hogy fokozottan előtérbe kerül a bővítés támogatottsága növelésének, az egyes tagjelöltek uniós csatlakozási esélyeit alátámasztó kép formálásának feladata. Magyarország a tagállami kommunikáció szükségességét elismerő intézkedéseket az EU-t némileg megelőzve hozta meg. A Külügyminisztérium Integrációs Államtitkársága még 1999-ben megkezdte a tagállamok felé irányuló külső kommunikációs stratégia kidolgozását.

A stratégia végrehajtásakor tevékenységünk a tárgyalási és a ratifikációs szakaszban kifejezetten Magyarország érettségének és a csatlakozás kölcsönös előnyeinek bemutatására koncentrál. Célja a csatlakozási folyamat elősegítése, a csatlakozással szemben megfogalmazódó aggályok eloszlata. A stratégia specifikusan az uniós intézmények és a tagországok döntéshozói, döntéselőkészítői és közvéleményformálói, az érdekartikulációs, pénzügyi, média, vállalkozói, tudományos és értelmiségi körök felé irányul.

Külső kommunikációs tevékenységünk célja: törekszünk, hogy bemutassuk a bővítés lényegét, értelmét és általában vett pozitív egyenlegét, hasznát az Unió értékei, biztonsága, gazdasági gyarapodása, világban elfoglalt helye szempontjából. Tudatosítani szeretnénk Magyarország helyzetének, EU-csatlakozásának specifikus vonásait, felkészültségét és felkészülésének folyamatát, eredményeit, s mindazt, amivel Magyarország képes hozzájárulni a közös célok megvalósításához s általában is gyarapítja az Uniót. A stratégia koncepcionális elemeinek kidolgozását követően 2001-ben tovább folyt az 1999-ben megkezdett EU külső kommunikációs tevékenység.

A külső kommunikációs stratégia elemei: adatok gyűjtése, értékelése, adaptálása, hatékony kommunikálása a célhoz alkalmazott, differenciált üzenettel és eszközökkel. A feladat ellátásához 2001-re előirányzott 133,7 millió forintot összetett kommunikációs rendezvények szervezésére, az állami- és kormány szintű találkozók, szakmai konferenciák és más események során felhasználható háttéranyagok, kiadványok készítésére, egyeztetett üzeneteink kommunikálására, külképviseleteink integrációs tartalmú rendezvényeinek támogatására, a KÜM idegen nyelvű integrációs honlapja felállítására és működtetésére fordítottuk.

A külső kommunikációs stratégia nem vállalhatja az átfogó országkép alakítását, tevékenységünk kizárólag integrációs tartalmú. Ugyanakkor természetesen keressük a kapcsolódási pontokat az országkép üzeneteit megfogalmazó szervezetekkel.

A stratégia végrehajtója a KÜM Integrációs Államtitkársága. A KÜM ugyanakkor e tevékenységét a többi kormányzati szervvel összehangoltan, a megfelelő szakmai és szakértői bázis bevonásával folytatja.

A Külügyminisztérium külső kommunikációs tevékenységének területei: széles sajtókapcsolati rendszer (tagállamok sajtóját felölelő EU Media-Klub, a Magyarországon akkreditált sajtó képviselőit átfogó EU Sajtóklub), a külképviseletek közreműködésével végrehajtott kommunikációs rendezvények a tagállamokban, internetes megjelenés és videokonferenciák, valamint az összetett kommunikációs megjelenés egyéb eszközeivel (DVD, CD-ROM, kiállítások, leporellók, egyéb kiadványok) végrehajtott projektek.

A csatlakozási tárgyalások lezárásának kézzelfogható közelsége előtérbe helyezi kommunikációs tevékenységünknek a ratifikációs szakaszra történő áthangolását. Ennek érdekében szükségessé vált a külső kommunikációs stratégia részleges felülvizsgálata. 2002-ben az eddigi tapasztalatok felhasználásával kerül sor a külső kommunikációs stratégia keretében megvalósuló megjelenésekre (pl. tagállami médiák hathatósabb felhasználása).

III. 4. Regionális szerepvállalásunk jelentősége az integrációs felkészülésben

Magyarország regionális politikájának céljai szoros kapcsolatban állnak a magyar külpolitika más fontos célkitűzéseivel, köztük az európai integrációs politikával. A magyar európai integrációs és regionális törekvések kölcsönösen kiegészítik és erősítik egymást. Hazánk regionális politikájának feladata, hogy biztosítsa az összhangot az európai integrációs törekvéseinkből adódó kötelezettségeink, szomszédságpolitikánk céljai, valamint a határon túl élő magyarság érdekei között. Kiszámítható integrációs és regionális politikája révén hazánk a stabilitás tartós kisugárzójává, a demokratikus-piacgazdasági átalakulás elősegítőjévé válik térségünkben, s eközben növeli képességét a környezetében zajló folyamatok befolyásolására.

Az Európai Unió a regionális politikát a politikai és gazdasági stabilitás erősítését szolgáló eszköznek tekinti, ezért szorgalmazza a demokratikus fejlődést, a gazdasági-társadalmi modernizációt, valamint az európai integrációs felkészülést előmozdító és egyben az uniós tagságot is előkészítő regionális együttműködést. Az uniós tagságra váró országok által kifejtett konstruktív regionális politika, a stabilizáló szerep - különösen akkor, ha az beilleszthető az Unió által követett politikákba és stratégiákba - jelentős mértékben meghatározza az Európai Unió viszonyát az adott országokhoz. Így van ez Magyarország esetében is, amely integrációs tapasztalatai átadásával segíti partnereit az európai integrációs struktúrákhoz történő közeledéshez.

Hazánk aktív részvétele a különböző regionális együttműködési keretekben lehetőséget nyújt arra, hogy az Európai Unióhoz történt csatlakozás után ezeken a formációkon keresztül is tartsuk a kapcsolatot az integrációból kimaradt régióbeli államokkal. A regionális együttműködés erősítése nem csak abban segíthet, hogy az Európai Unió bővítésének folyamata minél hamarabb elérje szomszédainkat, de a regionális kooperációban rejlő lehetőségek fokozott kihasználása nagymértékben csökkenti az abból adódó nehézségeket és feszültségeket, hogy a térség országai vélhetően eltérő időpontban válnak az európai integrációs szervezetek tagjaivá.

Magyarország regionális és integrációs politikájának egymást kiegészítő jellege hozzájárul ahhoz, hogy integrációs felkészülésünkkel és majdani uniós csatlakozásunkkal párhuzamosan erősíthessük a környező országokban élő, határon túli magyarsághoz fűződő kapcsolatainkat. Bár a magyarság összetartozása szempontjából fontos kedvezménytörvény bevezetése bizonyos meg nem értést keltett a térségünkhöz tartozó néhány szomszédos állam egyes politikai köreiben, a magyar külpolitikának változatlan célja, hogy a határon túl élő magyarsággal fenntartott kapcsolatainkat összhangban tartsa az európai integrációból származó kötelezettségeinkkel és szomszédságpolitikánkkal. Ennek megfelelően a magyar EU-csatlakozás folyamatában olyan megoldásokat keresünk, amelyek a közösségi "acquis"-val összeegyeztethető módon, a lehető legzavartalanabb kapcsolattartást biztosítják az anyaországi és a határokon túli magyarság között. Teljes megoldást a magyar közösségek helyzetében az jelent majd, amikor Magyarország és szomszédai egyaránt az Európai Unió tagjává válnak.

Magyarország integrációs politikájával és külpolitikai célkitűzéseivel összhangban, aktívan részt vesz a regionális együttműködés intézményeinek (Visegrádi Együttműködés, Stabilitási Paktum /*Magyarország 2001 második félévében a Délkelet-európai Stabilitási Egyezmény harmadik munkaasztalának társelnöke volt*/, KEK, Quadrilaterale, Duna Bizottság, SECI, hármas együttműködési formák) munkájában, segíti a magyarországi önkormányzatok részvételével működő eurorégiók tevékenységét is. A regionális együttműködés fórumainak

sikeres működése közvetlen külpolitikai környezetünket stabilizálja. Szerepet vállalunk a délkelet-európai térség stabilitásának megteremtésében, a térséghez tartozó országok euroatlanti folyamatokba való bekapcsolásának előmozdításában.

III. 5. Kapcsolataink a bővítés folyamatban részes országokkal

A tárgyalási folyamat, illetve a csatlakozási tárgyalások egyes szakaszaiban lehetőség és szükség van megfelelő mélységű konzultációkra a bővítési folyamatban résztvevő országok között. Ez módot és lehetőséget ad a követendő irányvonal és a gyakorlati intézkedések összehangolására anélkül, hogy a felek egyéni érdekei és szempontjai emiatt sérülneek.

Az informális konzultációk során különös figyelmet fordítunk arra, hogy érdemben tájékozottak legyünk a hasonló helyzetben lévő országok problémáiról és állásfoglalásairól, valamint az egyes országok által képviselt álláspontok segítsék a magyar pozíciók kialakítását.

A konzultációk két keretben, "Luxemburgi" körben (Csehország, Észtország, Lengyelország, Magyarország, Szlovénia és Ciprus), és "Helsinki" körben (Csehország, Észtország, Lengyelország, Magyarország, Szlovénia, Ciprus, valamint Lettország, Litvánia, Szlovákia, Románia, Bulgária, és Málta) zajlanak.

A luxemburgi hatok párbeszéde az 1997. decemberében Luxembourgban megrendezett Európai Tanácsnak a konkrét csatlakozási tárgyalások beindításáról hozott elvi döntését követően indult meg. A párbeszéd három – miniszteri, főtárgyalói és szakértői – szinten folyik.

A luxemburgi hatok informális megbeszélésére első alkalommal cseh kezdeményezés alapján 1998. tavaszán került sor, amelyet a csatlakozási tárgyalásokhoz kapcsolódó véleménycsere követett. Főtárgyalói szinten ezidáig összesen tizenöt alkalommal került sor konzultációra. A szakértői konzultációk a környezetvédelem, külgazdaság, külső határvédelem, bel- és igazságügyi együttműködés, tőke szabad áramlása, közbeszerzés, bankszektor, közlekedés, SAPARD, iparjogvédelem, információs stratégia kérdésköreit tekinteték át.

Miniszteri szintű megbeszélésre 1999. október 11-én Tallinban került sor első alkalommal, észt kezdeményezés alapján. Az azóta eltelt időszakban összesen öt alkalommal került sor a külügyminiszterek immár rendszeres találkozására.

A luxemburgi körben lefolytatott konzultációk elsődleges mandátuma a tárgyalási álláspontok benyújtásához kapcsolódó, alapvetően eljárási kérdések összehangolására terjedt ki (mikor, mennyi, melyik tárgyalási álláspont). Ennek komoly szerepe volt abban, hogy 2000. júniusára elérkeztünk valamennyi tárgyalási dosszié megnyitásához. Ezt követően a résztvevők a bővítési és csatlakozási folyamat aktuális kérdéseiről folytattak eszmecsere abból a politikai és jogi helyzetből kiindulva, hogy a csatlakozási tárgyalásokat az egyes tagjelöltek az EU tagállamaival önállóan, kétoldalú Kormányközi Konferencia keretében folytatják.

2001. végére a csatlakozási tárgyalások az utolsó, legnehezebb szakaszba értek. A fennmaradó, alapvetően a bővítés finanszírozásával összefüggő fejezetek tárgyalásainak eredményeként az új tagállamok beilleszkedésének általános feltételei alakulnak ki. A tagjelöltek egyöntetű érdeke, hogy új tagországgént a régi tagokkal azonos

versenyfeltételekkel szembesüljenek az egységes belső piacon. Az egyenlő elbánás biztosítása érdekében fontosnak tartjuk a tagjelöltek közötti szorosabb együttműködést. A “visegrádi négyek” és a “luxembourgi hatok” körében kezdeményezett együttműködés célja azonos érdekeink hatékony és eredményes képviselése a csatlakozás végső finanszírozási feltételeinek tárgyalása során.

A helsinki körben folyó konzultációkra először 1998-ban Bukarestben került sor. A csatlakozási folyamatban résztvevő valamennyi ország körében folyó egyeztetések elvi, általános jellegűek. A csatlakozási tárgyalásokat korábban megkezdett országok fontosnak tartják tapasztalataik átadását, érdekükben áll, hogy a helsinki csoport országai felkészültsége lehetővé tegye felzárkózásukat a csatlakozási tárgyalásokon.

A helsinki körben folytatott konzultációkkal kapcsolatos korábbi elvi álláspontunk helyességét igazolja a Helsinki Európa Tanács döntése, amelynek alapján 2000-ben e körrel is megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások, és 2001 végére az ideiglenesen lezárt fejezetek számát tekintve több helsinki tagjelölt felzárkózott a luxembourgi csoport tagjaihoz. A korábbi első körös tagjelöltek informális egyeztetését indokoltnak fenntartani mindaddig, amíg ez az ország-csoport a road map teljesítése során hasonló ütemezésben és tematika mentén tárgyal.

A Jelentéshez csatolt mellékletek

1. A társulási intézmények működésének eseménynaptára
2. A politikai párbeszéd és a kül- és biztonságpolitika együttműködés eseménynaptára
3. A 2001-ben megvalósítás alatt álló Phare-projektek
4. A Magyarország számára megnyílt közösségi programok és költségeik 2001-2002-ben
5. A magyar-EU kereskedelem alakulása 2001-ben
6. A politikai és szakmai-érdekképviselői párbeszéd és együttműködés eseménynaptára
7. A csatlakozási tárgyalások 2001. évi eseménynaptára
8. Az egyes csatlakozási fejezetek tárgyalásának jelenlegi helyzete
9. "Road map" (A tárgyalások 2000. decemberében Nizzában elfogadott ütemterve)
10. A terrorizmus elleni cselekvési terv elemei